

AKTIVNA

PARTICIPACIJA

V ŽARIŠČU JE AKTIVNA PARTICIPACIJA

Mladi za EU in EU za mlade, vse o teorijah in strategijah participacije

POGLED NAPREJ

Politična participacija slovenske mladine v zadnjih treh desetletjih, iz. prof. dr. Andrej Kirbiš

IZ NAŠIH PROGRAMOV

Bazen trenerjev Movit: Vključujemo in aktivirajmo mlade v naše procese!

IZ BRUSLJA

Novi časi: kaj vemo o sodobnih oblikah politične participacije mladih v Evropi?
Dr. Lana Pašić, strokovnjakinja za mladinske raziskave in politiko pri mladinskem partnerstvu med EU in Svetom Evrope v Bruslju

Tinkara Bizjak
Movit

KOLOFON:

Založnik:

MOVIT, Ljubljana

Uredili:

Jerneja Judež in Neža Lipanje

Lektoriranje:

Barbara Slivnik

Prevajanje:

Jasna Čakarun, Tjaša Šket

Oblikovanje:

AIKO, Maja Cerjak s.p.

Naslov uredništva:

MOVIT

Dunajska 5

1000 Ljubljana

E-pošta:

info@movit.si

Spletna stran:

www.movit.si

Telefon:

+386 1 430 47 47

ISSN: ISSN-2820-5529

Revija je brezplačna.

Naslovnica:

Fotolia

Če ni drugače navedeno,
so fotografije iz vira Fotolia,
Shutterstock., Adobe stock

To delo je objavljeno pod
licenco Creative Commons
Priznanje avtorstva-
Nekomercialno-Brez
predelav 4.0 Mednarodna
(CC BY-NC-ND 4.0).
Besedilo licence je na voljo
na <https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/deed.sl>

AKTIVNA PARTICIPACIJA ALI KDO IMA MOČ?

V preteklosti se je to, da lahko participiraš (ali pa celo moraš participirati), zelo jasno povezovalo s tem, da si za to dovolj zrel ali pa vsaj dovolj star (in pa, seveda, tudi sicer po svojem statusu do tega sploh upravičen). Participirali so torej odrasli, otroci in mladi pa šele, ko so bili za to dovolj stari oz. natančneje, ko so tudi oni postali odrasli.

A kako naj mlada oseba, ko ji družba to končno dovoli ali celo zapove, čez noč postane profesionalni participator, če pred tem in do takrat ni imela priložnosti, da se v tem izuri? Participacija je namreč ena od tistih veščin, ki se jih ni mogoče naučiti iz knjig in priročnikov, temveč zahteva predvsem veliko vaje, preizkušanja in tudi učenja na napakah.

Ti koncepti in nova razumevanja participacije so se pričeli spreminjati predvsem z razvojem otrokovih pravic, kjer je vse bolj v ospredje prihajala pravica do tega, da lahko v vsakem trenutku participiraš v skladu s svojim trenutnim razumevanjem in zmožnostmi in da torej ni neke "magične meje", po kateri lahko končno pričneš participirati. S tem pa se tudi počasi in postopoma uriš v participaciji in s tem dojemanju sebe kot pomembnega in zmožnega akterja in soustvarjalca svojega lastnega in našega skupnega sveta. To pa za seboj potegne še en pomemben vidik in to je vidik prevzemanja odgovornosti.

Na tej »učni poti« pa mladi poleg čim večjega števila priložnosti potrebujejo tudi ustrezno podporo, predvsem pa močne zaveznike, zato je na eni strani pomembno, kako tisti, ki z njimi delajo, dojemajo svojo vlogo in ali vidijo to kot svoje poslanstvo, na drugi strani pa morajo biti seveda tudi sami opremljeni z ustreznimi znanji za nudenje tovrstnih priložnosti in podpore.

Programa Erasmus+: Mladina in Evropska solidarnostna enota načeloma omogočata oboje – tako poligon za urjenje mladih v aktivni participaciji kot tudi priložnosti za krepitev kompetenc tistih, ki z njimi delajo. Raziskave pretekle generacije programov so na primer pokazale, da sodelovanje v projektih krepi pomembne »demokratske veščine« kot so sposobnost pogajanja o skupnih rešitvah, razvijanja in udejanjanja idej ter sodelovanja v skupini. Pri tem ni pomembno, za katere vrste projekt gre ali na katero temo, pomembno je predvsem, kako je projekt zastavljen in izveden. Kdo daje pobude, kdo ima moč odločanja in za koga bodo rezultati relevantni?

Ko govorimo o participaciji, imamo ponavadi v mislih predvsem možnost, da lahko izražamo svoja stališča in sprejemamo odločitve. To je na nek način tudi skupni imenovalac vsaj večine obstoječih modelov participacije. Pri tem pa gre v resnici še za eno zelo pomembno stvar, in sicer: za moč. Ta je namreč v rokah tistih, ki odločajo. In odgovor na to, kdo ima v družbi moč, je jasen. Imamo jo odrasli. In če želimo zares spodbuditi aktivno participacijo mladih, se ji moramo biti pripravljene torej vsaj do neke mere odpovedati. Ko se odpovemo delu svoje moči, pa tvegamo, da svet ne bo več ukrojen po naši meri, zato spodbujanje aktivne participacije med drugim terjaja tudi določeno mero poguma.

V prihajajočem letu nam zato vsem skupaj želim čim več poguma!

V ŽARIŠČU

žarišče -a s (i) kraj, prostor, kjer je svetloba, osvetljenost najmočnejša

Mladi so glavni fokus našega dela, v tokratni številki Mladja smo se osredotočili na aktivno participacijo mladih. Teoretični okvir participacije sta pripravili profesorica sociologije Airi-Alina Allaste in izredna profesorica za mladinsko delo Tanja Dibou iz Univerze v Talinu.

Snežana Bačlija Knoch in Susie Nicodemi iz European Solidarity Corps Resource Centre nas bosta seznanili s solidarnostjo.

O krovnem dokumentu, Strategiji EU za mlade 2019-2027, razmišljamo s predstavništvom Evropske komisije v Republiki Sloveniji, Meelika Hirno in Corina Pivulescu iz SALTO Participation and Information pa sta to razmišljanje še nadgradili.

Da ne bi ostali le pri teoriji, je Meelika Hirno prispevala še nekaj usmeritev, kako lahko poskrbimo, da bomo moč odločanja resnično delili z mladimi.

V razmisleku o participaciji pa smo v luči novih oblik participacije soočili misli aktualne predsednice Mladinskega sveta Slovenije Eve Kotnik in ChatGPT-ja.

Airi Alina Allaste, profesorica sociologije
Tanja Dibou, izredna profesorica za mladinsko delo
Univerza v Talinu

RAZUMEVANJE PARTICIPACIJE MLADIH V TEORIJI

U **VOD** Participacija mladih je postala ena prednostnih nalog mladinske politike. Po navedbah EU morajo biti njeni ukrepi usmerjeni v spodbujanje participacije mladih v demokratičnem življenju v Evropi. Aktivna participacija mladih je tudi ena glavnih prednostnih nalog Strategije EU za mlade za obdobje 2019–2027. Vključevanje državljanov v politiko naj bi bilo bistvenega pomena za verodostojnost institucij, pa tudi za izražanje zahtev državljanov.

Na mladinskem področju je participacija tradicionalno povezana z vključevanjem mladih v procese odločanja. Oblikovanih je bilo veliko različnih modelov vključevanja za omogočanje participacije mladih (npr. Arnstein 1969; Hart 1992; Shier 2001; Lofquist 1989). Večina zagovornikov teorije inkluzije meni, da mladi sodelujejo samo v sklopu priložnosti, ki jim jih zagotovijo odrasli in za katere razvijejo ustrezne strukture.

Uspešnost vključevanja mladih v politiko se meri s številom mladih, ki sodelujejo v različnih družbenih strukturah. Ker vsi mladi niso aktivni člani organizacij, se aktualni diskurz osredotoča na njihovo pogosto pasivnost, vendar pa obenem poudarja, da stopnja participacije mladih danes ni nižja kot pri prejšnjih generacijah, temveč zgolj drugačna. Najnovejša strokovna literatura obravnava participacijo kot proces, ki ga vodijo mladi sami, pri čemer se osredotočajo

na svoje želje in spretnosti ter prevzemajo pobudo. Participacija mladih je lahko bolj osebna in povezana z življenjskim slogom. To pomeni, da vsi mladi ne želijo biti vključeni v politiko prek različnih organizacij, temveč da namesto tega svoja politična stališča pogosto izražajo na druge načine – s podpisovanjem peticij, sodelovanjem v skupnostih ali udeležbo na javnih demonstracijah o temah, ki so zanje relevantne.

KLASIČNI MODELI VKLJUČEVANJA MLADIH

Zamisel o vključevanju mladih v proces oblikovanja mladinskih politik predpostavlja delitev moči in odgovornosti med vlado in lokalnimi uporabniki virov (Berkes idr. 1991: 12).

Participacija mladih je razlog za učinkovitost politik/praks/storitev. Namen vključevanja mladih v proces odločanja je zagotoviti, da mladinsko politiko zagovarjajo in podpirajo tudi mladi sami, kar botruje njenemu uspešnejšemu izvajanju. Kljub temu pa vsakega državljanskega dejanja v procesu odločanja ne gre razumeti kot participacijo s polno vrednostjo. Več strokovnjakov (Arnstein 1969; Hart 1992; Shier 2001) za omogočanje participacije predlaga poseben hierarhični red (glejte preglednico), v sklopu katerega se pasivne ravni sodelovanja razlikujejo od dejavnosti aktivnih odločevalcev. Nižje stopnje participacije se nanašajo na situacije, v katerih imajo mladi nično ali omejeno možnost izražanja mnenja, pri čemer niso obveščeni o dejavnostih, vse odločitve pa sprejemajo odrasli.

SODOBNI MODELI DRŽAVLJANSTVA IN PARTICIPACIJE

V današnji družbi pogosto slišimo tudi trditev, da se pomen participacije mladih korenito spreminja. Mladi se v politične in družbene dejavnosti vključujejo drugače kot prejšnje generacije.

Širši družbeni kontekst lahko opišemo po Bennettu (2012), ki trdi, da je v postindustrijskih demokracijah prišlo do mednacionalnega premika, pri katerem je model dolžnostnega državljana prešel v model aktualizirajočega državljana – ta pri reševanju vprašanj (ki so odraz njegovih osebnih vrednot) daje prednost ohlapno mreženemu aktivizmu. Model dolžnostnega državljana poudarja obveznost sodelovanja v dejavnostih, osredotočenih na vlado, vključevanje v organizacije civilne družbe ter izražanje interesov prek strank in drugih organizacij.

Ta državljan je o vprašanjih in vladi obveščen prek množičnih medijev. Nasprotno model aktualizirajočega državljana poudarja manjši občutek

dolžnosti do vlade ter večji občutek posameznikovega namena razume kot glavno vlogo državljanstva. Aktualizirajoči državljan se zanaša na ohlapno mrežo delovanja znotraj skupnosti, do medijev in politikov pa čuti nezaupanje, ki ga krepi negativno okolje množičnih medijev (Bennett 2012).

Koncept samoaktualizirajočega se državljana se navezuje na Amnâjevo teorijo (2013), ki predstavlja idejo 'državljanov na preži'. Ta se nanaša na mirujoče, vendar informirane in pozorne mlade, ki informacije o politiki pridobivajo s postavljanjem političnih vprašanj v vsakodnevni kontekstih, obenem pa so po potrebi pripravljeni in sposobni sodelovati. Amnâ (2013: 19) nadalje poudarja, da lahko državljan na preži postanejo aktivni, kar lahko izvira iz (1) občutka dolžnosti, (2) pomembnosti zadevnih vprašanj, (3) poziva po pridružitvi, (4) občutka, da lahko nekaj spremenijo, (5) domneve, da bodo njihovi ukrepi učinkoviti, ter (6) smiselnosti oziroma občutka, da aktivnost prispeva k njihovemu

življenjskemu zadovoljstvu in samouresničevanju. Državljan na preži niso sovražni do politike, prav tako pa ne ostanejo neaktivni do konca življenja.

AKTIVNA PARTICIPACIJA
MLADIH JE TUDI ENA
GLAVNIH PREDNOSTNIH
NALOG STRATEGIJE EU ZA
MLADE ZA OBDOBJE
2019-2027. VKLJUČEVANJE
DRŽAVLJANOV V
POLITIKO NAJ BI BILO
BISTVENEGA POMENA
ZA VERODOSTOJNOST
INSTITUCIJ, PA TUDI
ZA IZRAŽANJE ZAHTEV
DRŽAVLJANOV.

Za mnoge je tovrstna aktivna udeležba v družbi, skupaj s kolektivno potrebo po pozitivnih spremembah, sestavni del koncepta solidarnosti, pri katerem je pomembno uravnotežiti čustvovanje in ukrepanje. Pri slednjem gre za dejavnosti v skupno dobro, ki se lahko financirajo prek Evropske solidarnostne enote (na primer solidarnostni projekti ali prostovoljski projekti).

Poudarjen je bil tudi pomen aktivnega državljanstva, delovanja v demokratičnih strukturah družbe, v kateri živimo. Mnogi svojo vlogo v družbi dojemamo z določeno stopnjo državljske odgovornosti ali dolžnosti glede solidarnosti, vendar pa moramo slednjo najprej začititi, pri čemer se moramo dotakniti lastnih čustev, stališč in vrednot.

PRISTOP, KI TEMELJI NA VREDNOTAH, IN IZOBRAŽEVANJE, OSREDOTOČENO NA DEJANJA

Kako lahko vrednote spremenimo v ukrepe? Ali še bolje: kako lahko postanemo aktivni državljani s trdno osnovo vrednot in kaj moramo za to storiti? Za lažje razumevanje teh konceptov predstavljamo vidik izobraževanja, osredotočenega na dejanja.

Pri pristopu, ki temelji na vrednotah, lahko mladim, ki čutijo potrebo po ukrepanju, sodelovanju, vplivanju in oblikovanju, ta postopek olajšamo (kar smo tudi dolžni storiti). Vendar pa mora vsakršno ukrepanje temeljiti na vrednotah. Pri tem mladim ne smemo indoktrinirati, temveč jim moramo pomagati z ozaveščanjem, razumevanjem in kritičnim razmišljanjem. Ko mladi sprejmejo te vrednote, se počutijo dolžne ukrepati na ozaveščen, poučen in kritičen način ter sodelovati pri oblikovanju skupnosti za dobrobit vseh. Spodbujanje skupnega življenja v blaginji namreč zahteva vključevanje.

SOLIDARNOST KLIČE
MLADE, MLADINSKO
DELO PRIPOMORE
K NJIHOVEMU
ODZIVANJU, Z
UDEJANJANJEM
VREDNOT ZA POZITIVNE
DRUŽBENE SPREMEMBE
PA SOLIDARNOST
RESNIČNO ZAŽIVI.

Na podlagi znane hipoteze o stiku ali teorije medskupinskega stika lahko stik z drugačnim človekom pod določenimi pogoji zmanjša stopnjo predsodkov in poveča verjetnost, da ga vidimo kot sočloveka. Čeprav se zdi teorija preveč poenostavljena, pa lahko lokalne pobude in prostovoljski projekti omogočijo sklepanje vezi med različnimi skupinami ter s tem razširijo 'obseg skupine' in podprejo solidarnost med skupinami.

Poleg tega lahko k vseživljenjski solidarnosti prispevajo tudi izkušnje učne mobilnosti v Evropski solidarnostni enoti in programu Erasmus+ (če so usmerjene na to področje). To pomeni, da mladi solidarnosti ne bodo razumeli kot dejavnost, omejeno na solidarnostne projekte ali obdobja prostovoljnega dela v tujini, temveč jo bodo ponotranjili kot vrednoto, življenjsko vodilo ter gonilo soustvarjanja lastnih skupnosti in pozitivnega vplivanja nanje. Pri vsem tem lahko mlade podpremo z mladinskim delom: spodbudimo jih lahko pri rasti, razumevanju samih sebe kot posameznikov in svojih (morebitnih) vlog v različnih skupnostih, ukrepanju in sodelovanju pri ustvarjanju pozitivnih sprememb v lokalni realnosti ter oblikovanju lastnega koncepta solidarnosti – tako v teoriji kot v praksi. Mednarodno mladinsko delo ima veliko moč tudi pri razbijanju zaprtih solidarnostnih skupin ali vsaj pri njihovem odpiranju mladim iz različnih okolij in z različnimi svetovnimi nazori, posledično pa tudi pri spodbujanju mladih k ukrepanju in sodelovanju v postopkih izpolnjevanja različnih potreb po solidarnosti. Solidarnost kliče mlade, mladinsko delo pripomore k njihovemu odzivanju, z udejanjanjem vrednot za pozitivne družbene spremembe pa solidarnost resnično zaživi.

ONI IN MI: SKUPINSKA POVEZANOST

Vključevanje je eden od štirih temeljev solidarnosti, ki bi morala biti vključujoč koncept, vendar pa je največkrat namenjena le najbližjim, s katerimi nas družijo vrednote in realnost. Zato je solidarnost tesno povezana s pripadnostjo skupnosti in vezmi z drugimi ljudmi oziroma 'skupinsko povezanostjo'. Kjer obstaja več kot ena skupina, obstaja (zavestna ali podzavestna) izbira solidarnih dejanj. Ljudje se pri solidarnem ukrepanju zelo pogosto osredotočamo na svoje skupine. Kaj pa ljudje zunaj naših skupin? Ali nekatere, ironično, zavestno izključujemo iz solidarnosti? Kako solidarnost deluje med različnimi skupinami? Kako deluje, ko so sredstva omejena in moramo določiti prednostne naloge? Ko okoliščine zahtevajo določitev tovrstnih prioritet, pri izbiranju 'vrednih' ali 'zaslužnih' solidarnosti odloča skupinska povezanost.

MLADI ZA EU, EU ZA MLADE

Predsednica Evropske komisije Ursula von der Leyen, letni govor v Evropskem parlamentu Stanje v Uniji, 13. september 2023: »Čas je, da mladi generaciji pokažemo, da zmoremo zgraditi celino, kjer si lahko to, kar si, kjer lahko ljubiš, kogar želiš, in lahko ciljaš tako visoko, kolikor sam hočeš. Celino, ki živi v sožitju z naravo in utira pot na področju novih tehnologij. Celino, ki je združena v svobodi in miru. Čas je, da se Evropa spet odzove na klic zgodovine.«

Današnje generacije mladih sveta brez Evropske unije skorajda ne poznajo. Številni so vanjo že rojeni. Zanje je samoumevna. Obenem so generacija hitrih sprememb in živijo v obdobju, ko se zdi demokracija ogrožena. Nekatere raziskave celo kažejo, da pomemben del mladih nima nič proti avtoritarnim oblikam vladanja. Prav zato Evropska unija ne more biti samoumevna za nikogar, saj jo gradimo vsi.

Vsi, ki vsakodnevno delamo z mladimi, se moramo tega zavedati. Nosimo odgovornost, da mladim pomagamo razumeti svet. Da jih spodbudimo k aktivni državljski držbi, solidarnosti in sprejemanju različnosti ter jih opremimo z veščinami in znanjem, da bodo postali samozavestni nosilci družbenih sprememb. Evropska unija si to prizadeva že več kot dvajset let.

KAJ PRINAŠA STRATEGIJA EU ZA MLADE 2019–2027?

Strategija EU za mlade 2019–2027 (Strategija) je okvir za sodelovanje EU na področju mladinske politike. **Spodbuja udeležbo mladih v demokratičnem življenju, podpira družbeno in državljansko udejstvovanje, njen cilj pa je vsem mladim zagotoviti potrebne vire za udeležbo v družbi.** Ponenostavljeno: prizadeva si izboljšati položaj mladih. Strategija je nastajala skupaj z mladimi, in ne za njih skozi t. i. dialog mladih EU: razpravo med nosilci odločanja in mladimi ter njihovimi predstavniki, in posvetovanjem o temah, ki so zanje pomembne na **lokalni, nacionalni in evropski ravni.**

Mladi so sooblikovali **11 področnih ciljev: povezati EU z mladimi; enakost spolov; vključujoče družbe; informacije in konstruktivni dialog; duševno zdravje in dobro počutje; korak nap-**

rej za podeželsko mladino; kakovostna zaposlitev za vse; kakovostno učenje; prostor in participacija za vse; trajnostna zelena Evropa; mladinske organizacije ter evropski programi.

Strategija se udejanja skozi gospodarsko, socialno, kulturno in politično udeležbo mladih v lokalnem, državnem in evropskem okolju. **Iz Strategije namreč izhaja poziv vsem članicam:** da aktivno vključujejo mlade, mladinske organizacije in druge organizatorje mladinskega dela in hkrati podpirajo predstavnštva mladih na lokalni, regionalni in nacionalni ravni ter priznavajo pravico mladih do sodelovanja in samoorganiziranja.

EVROPA MLADIH NE ZANIMA? STRATEGIJA V PRAKSI

K aktivnemu vključevanju mladih smo pristopili tudi v Hiši EU, kjer domujeta Predstavništvo Evropske komisije in Pisarna Evropskega parlamenta v Sloveniji. Na delavnicah o EU, ki jih izvajamo v okviru aktivnega državljanstva za srednje šole in druge zainteresirane skupine mladih, se vedno znova dotikamo tem in ciljev Strategije. Vseh enajst ciljev oziroma področij je slovenskim dijakinjam in dijakom blizu. **Izstopajo predvsem: enakost spolov, duševno zdravje in dobro počutje, korak naprej za podeželsko mladino, kakovostna zaposlitev za vse in trajnostna zelena Evropa.** O teh najraje razpravljajo, zanje imajo tudi največ konkretnih rešitev.

Najpogosteje predlagajo **izobraževanja na temo diskriminacije v rednem učnem načrtu v šolah; več vpisnih mest na področjih duševnega zdravja (psiholog, psihoterapevt ipd.); elektrifikacija vlakov in gradnja novih prog, boljši javni promet in podobno.**

Predstavništvo Evropske komisije v Evropski uniji

Pogosto te rešitve sodijo v pristojnost držav članic, s tem pa se mladi učijo tudi, da se evropske politike oblikujejo in izvajajo v Bruslju in doma.

EVROPSKO LETO MLADIH: NIČ O MLADIH BREZ MLADIH

Leto 2022 je bilo tudi **evropsko leto mladih**. V ospredje je postavilo položaj mladih, dialog z mladimi, opozarjanje na njihovo aktivno vlogo pri oblikovanju prihodnosti Unije ter podporo za aktivno udeležbo v družbi.

V okviru evropskega leta je Predstavništvo Evropske komisije v Sloveniji izvedlo vrsto aktivnosti z različnimi partnerji, največ pa v sodelovanju z Mrežo MaMa in mladinskimi centri po Sloveniji. Obiskali smo manjše kraje, kjer smo dali **glas mladim v regijah in tistim iz ranljivejših skupin** ter jim približali priložnosti, ki jih nudi Evropska unija: od potovanj, študija, praks, prostovoljstva, podjetništva pa tudi vključevanja v družbene teme.

13

Mladi so sami ali ob podpori mladinskih delavcev izvedli kreativne dogodke, s katerimi so na videz suhoparno in abstraktno strategijo skozi svoje zamisli prevedli v življenje: **od garažne razprodaje do podnebne razstave na prostem, obeležitve dneva državnosti, kulturnih dejavnosti, oživljanja mladinskih prostorov, druženja na festivalih in pogovorov z župani, predstavniki občin, države in vodjo Predstavništva Evropske komisije.**

Mladi so marsikateremu skeptiku dokazali, da si želijo biti vključeni. **Družbene teme in z njimi Evropska unija jih zanimajo, imajo oblikovana stališča in radi sodelujejo, če jih v reševanje izzivov povabimo in nagovorimo na ustrezen način. So mladi evropski državljani, ki poleg tega, da so ponosni Slovenci in Slovenke, tudi EU dojemajo kot širši dom. Potrdilo se je, da se evropska demokracija začne in utripa v lokalnem okolju.**

Po drugi strani mladi pogosto ne vedo, kam se obrniti in kako. Do dnevne politike ne gojijo velikega zaupanja, sami od sebe manj pogosto izrazijo stališča, klasični načini komuniciranja jih ne dosežejo vedno. Zato je odgovornost odločevalcev, da pristopijo do

njih in njihovih potreb ne izpuščajo. Ta izziv slikovito povzame vprašanje ene od udeleženk lokalnih dialogov: *»Kako sploh lahko pridem do župana?«*

MLADI IN PARTICIPATIVNA DEMOKRACIJA V EU: OBNOVITI ZAUPLANJE

Težko nalogo obnove zaupanja imajo tudi evropske institucije. Mladi pričakujejo rešitve, da se njihov glas sliši. Kaj torej ostaja od zavez, potem ko se je zastor za evropskim letom mladih spustil?

Evropska komisija se je lotila pregleda vseh svojih politik, vanje v leto mladih vključiti mlade in njihove poglede. Nekaj primerov: v EU je bila sprejeta prva strategija otrokovih pravic. Programi mobilnosti za mlade dajejo večji poudarek ranljivim skupinam. Dobili smo prelomna pravila za zaščito spletnih uporabnikov, vključno z mladoletniki. Z zakoni na področju podnebne ga ukrepanja imamo v mislih zahteve mlade generacije, ki od politike pričakuje ambicioznost. Sprejet je bil prvi pristop EU za duševno zdravje, ki se posebej osredotoča na dobro duševno zdravje za otroke in mlade.

Doživeli smo tudi **prelomni primer participativne demokracije v EU – Konferenca o prihodnosti Evrope** je bila največji proces posvetovanja z državljani na svetu doslej. V vsa omizja naključno izbranih državljanov je bila vključena tretjina mladih. Rezultati so bili spodbudni, zato Evropska komisija na tak način ukrepa še naprej: z novo uvedenimi državljanskimi forumi okoli 150 naključno izbranih državljanov in državljanek izrazi svoje mnenje o nekaterih ključnih predlogih Komisije. Posebna pozornost je namenjena mlajši generaciji. Letos so Evropski komisiji predlagali priporočila na teme **živilskih odpadkov, prihodnosti virtualnih svetov in učne mobilnosti v EU.**

BOSTE ŠLI VOLIT? PRED VOLITVAMI V EVROPSKI PARLAMENT 2024

Evropski parlament mlade, še posebno tiste, ki bodo na volišča odšli prvič, prepozna kot eno ključnih skupin, s katero želi povečati zanimanje za evropske politike ter izboljšati volilno udeležbo na evropskih volitvah. Ta je praviloma v vseh državah nižja kot na volitvah za nacionalne funkcije. V Sloveniji smo na zadnjih volitvah zasedli

neslavno mesto na repu držav z zelo nizko volilno udeležbo.

Predstavništvo Evropske komisije v Sloveniji še naprej v svoje dejavnosti vključuje mlade. Tudi letošnje **evropsko leto spretnosti** nadaljujemo v tem duhu: izobraževanje in usposabljanje, razvoj talentov v Evropi, razvoj večšin za trajnostno in digitalno družbo ter vseživljenjsko učenje.

Mladim so v okviru EU na voljo **DiscoverEU, Evropska solidarnostna enota, pripravništva, program Erasmus+** in številni drugi. Hvala nacionalni agenciji Movit, številnim mladinskim centrom in organizacijam za njihovo promocijo med mladimi! Spodbujamo vas, da še naprej vodite programe, ki mladim omogočajo praktično razvijanje veščin za 21. stoletje in evropsko državljanstvo.

V Hiši EU bomo poskrbeli, da bodo vsi (mladi) vedno dobili informacije, ki jih zanimajo. Obiščite nas in spoznajte številne možnosti EU za mlade ter kako mlade v svoji organizaciji spodbuditi k spremembam in aktivnejši vlogi v družbi. Evropa ni nekje tam daleč, Evropa smo mi vsi.

- Jasno opredeljuje deležnike v mladinskem sektorju na področju participacije mladih, ki se neposredno navezuje na programe EU za mlade.
- Opredeljuje strateško uporabo programov EU za mlade z namenom močnejše in boljše participacije mladih v demokratičnem življenju.
- Pojasnjuje raven zaveze, ki jo moramo uvesti – za razliko od strategije EU za mlade, ki je politična izjava, je strategija participacije mladih prvenstveno podporni dokument, ki usmerja deležnike v programih EU za mlade. Konkretno to pomeni, da ministrstvo pred mladinskimi organizacijami ni odgovorno za izvajanje strategije participacije mladih.

Strategija participacije mladih je zasnovana tako, da izvajalcem nudi celovit pristop in pregled teme participacije. Obenem predstavlja kontekst politik in programov na ravni EU ter pojasnjuje cilje mladih in njihovo povezavo s participacijo. Dokument izvajalce podpira pri prepoznavanju različnih oblik participacije mladih, pa tudi pri kritičnem razumevanju vsega, kar ne sodi v sklop dojemanja participacije mladih. Strategija se pogloblja tudi v spretnosti in pogoje, potrebne za participacijo mladih, in predstavlja načine, na katere mladinski sektor aktivno prispeva k tem spretnostim in pogojem ter posledično k demokratičnemu življenju v družbi.

Strategija vključuje šest glavnih ciljev, ki so zasnovani na temeljih umeščanja koncepta, informacij, vključevanja, podpore, raziskav in vključevanja. Dokument za vsakega od teh temeljev navaja aktivnosti, s pomočjo katerih lahko izvajalci svoje vsakodnevno delo uskladijo s strategijo.

Trije glavni temelji, ki vplivajo tako na politične agende kot na način našega praktičnega izvajanja storitev (npr. na način oblikovanja aktivnosti programa Erasmus), so raziskave, politika in praksa. Ti temelji, imenovani tudi trikotnik, so vsebinsko povezani, povezana pa so tudi njihova področja delovanja. Na mladinskem področju raziskave o participaciji mladih zagotavljajo informacije za oblikovanje politik, same pa se opirajo na informacije iz prakse.

Izvajalci lahko ostanejo na tekočem s politikami s pomočjo virov, kot sta zbirka orodij za participacijo in spletno mesto

zbirke virov na temo participacije. Poleg tega je pomembno, da izvajalci vedo, kdaj uporabiti katero strategijo:

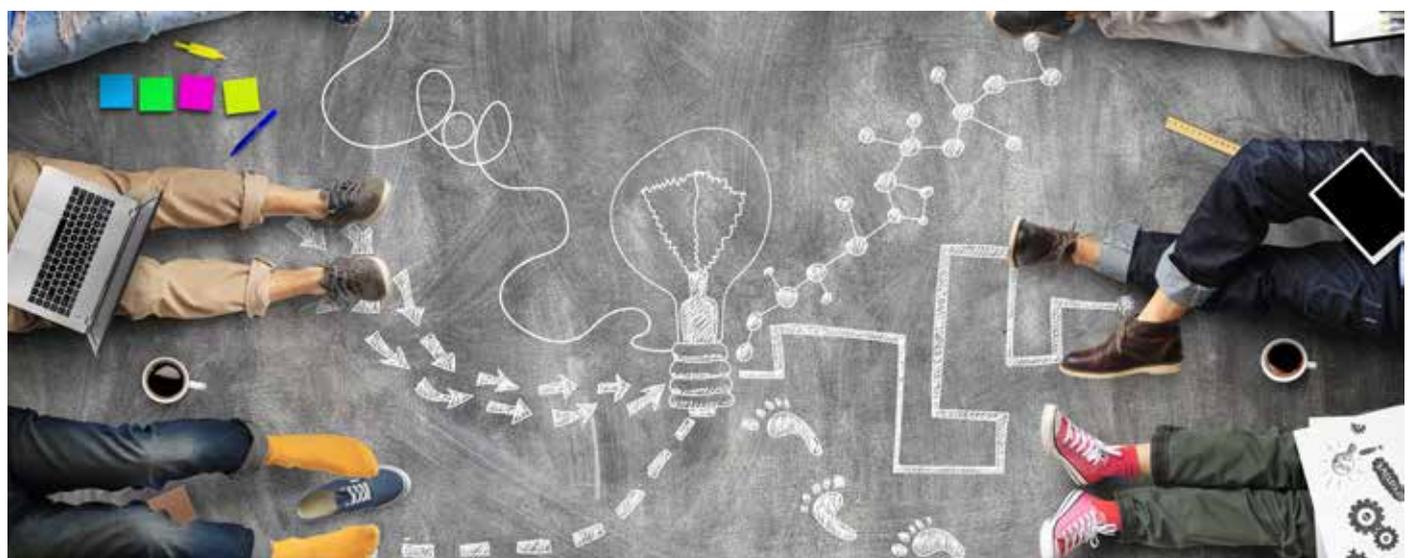
- za oblikovanje politik na nacionalni ravni in vplivanje na velike tematske prednostne naloge (npr. cilji EU za mlade) – strategija EU za mlade,
- za strateški pristop k participaciji mladih pri vsakodnevnom delu – strategija EU za participacijo mladih.

KLJUČNI ELEMENTI POLITIK IN KAKO JIH OBRAVNAVATI (V POVEZAVI Z OBEMA STRATEGIJAMA)

V naslednjem obdobju morajo strokovnjaki upoštevati tri ključne elemente, saj lahko premiki na ravni politik neposredno vplivajo na njihovo vsakodnevno delo:

1. Vmesno vrednotenje strategije EU za mlade 2019–2027: Evropska komisija ga je izvedla v prvi polovici leta 2023, do konca leta 2023 pa bi moralo biti objavljeno poročilo o njegovih rezultatih.
2. Vmesno vrednotenje programov EU za mlade: Načrtovano je za leto 2024, še posebno pomemben pa je prispevek mladinskih delavcev, mladinskih organizacij, izvajalcev usposabljanj in drugih izvajalcev, ki so neposredno sodelovali v programih EU.
3. Naslednje evropske volitve leta 2024: Volitve in glasovanje mladih so med glavnimi dejavniki politične agende. Z vidika mladinskega sektorja dodano vrednost mladinskega dela, državljske vzgoje z neformalnimi metodami in celotnega ekosistema sodelovanja mladih, ki ga podpirajo programi EU za mlade, predstavljajo tudi politični rezultati, ki jim te dejavnosti (posredno) botrujejo, npr. volilna (ne)angažiranost.

Končno velja, da okviri strateške politike neposredno vplivajo na delo strokovnjakov, vendar pa bi morali v sklopu tovrstnih okvirov vselej upoštevati tudi realnost in vpogled strokovnjakov. Novo generacijo strategij in programov (tj. sredstev za izvajanje politik) bodo začeli oblikovati leta 2025. Ključno je, da mladinski delavci, mladinske organizacije, izvajalci usposabljanj in drugi izvajalci s svojim delom proaktivno sooblikujejo proces in prihajajoče strateške politike EU.

Meelika Hirmo,
SALTO Participation and Information

PARTICIPACIJA MLADIH – NAPAKE, KI SE JIM MORAMO IZOGNITI, IN VIRI, KI JIH MORAMO OHRANITI

Kako lahko poskrbimo, da bomo moč odločanja resnično delili z mladimi? S članicami SALTO Participation and Information (SALTO PI) sem razpravljala o načinih za izboljšanje participacije mladih, uporabi koristnih virov in napakah, ki se jim moramo izogniti.

16

Kelly Hrupa, Joana Freitas, Kadri Maripuu in Brigita Medne so koordinatorice organizacije SALTO PI, ki si prizadeva za spodbujanje participacije mladih po vsej Evropi, zlasti v okviru programa Erasmus+ in Evropske solidarnostne enote. Organizacija SALTO PI, ki jo gosti estonska nacionalna agencija in jo je leta 2018 ustanovila Evropska komisija, je v petih letih sodelovala s številnimi strokovnjaki in izvajalci usposabljanj na področju razvoja znanja o participaciji mladih. Katere so torej napake, ki jih običajno opazimo pri slabih praksah na področju participacije mladih? Kako organizacija SALTO PI podpira mladinske delavce in organizacije pri izboljševanju kakovosti participacije mladih?

ZAKAJ MORAMO NASLOVITI PARTICIPACIJO MLADIH?

Koordinatorice organizacije SALTO PI se strinjajo, da izraz participacija mladih še vedno ni dobro razumljen, kar predstavlja težavo.

»V smislu participacije mladih je vloga organizacije SALTO PI spodbujanje demokracije kot take. Demokracijo lahko jemljemo kot samoumevno, a če se ozremo v zgodovino, vidimo, da je ne bi smeli. Z našim delom si prizadevamo demokracijo ohraniti v dobrem stanju,« pojasni Kelly Hrupa.

»Kljub temu pa sta v nekaterih državah ter za nekatere vzgojitelje in mladinske delavce besedi, kot sta 'demokracija' in 'sodelovanje', preveč politični. Ob obravnavi tovrstnih tem se včasih počutijo nelagodno,« doda Joana Freitas.

»Ne smemo namreč pozabiti, da je jezikovni vidik še vedno zelo pomemben. Pomensko polje je lahko precej široko, celo konfliktno. V pogovoru o participaciji mladih moramo izraz formulirati in pojasniti, kaj z njim mislimo. Če nimamo jezika, s katerim bi o participaciji razpravljali ali izraz razumeli, bomo težko sprejeli kakršne koli pozitivne ukrepe,« doda Kelly Hrupa.

KAJ TOREJ POMENI PARTICIPACIJA MLADIH?

Če na kratko povzamemo [vire iz zbirke na temo participacije](#), je participacija mladih opredeljena kot proces, v katerem mladi kot aktivni državljani **sodelujejo, izražajo svoja stališča in imajo moč odločanja o vprašanih, ki jih zadevajo** (Farthing, 2012). Participacija mladih poteka na več področjih in na več ravneh, npr. na individualni in lokalni ravni (medosebni, družinski in šolski), pa tudi na regionalni, nacionalni in mednarodni ravni. Najpomembneje je, da gre pri participaciji za moč – **za skupno uveljavljanje in delitev moči** s strani oseb, ki običajno nadzorujejo proces (odrasli), z osebami, ki jih želijo vključiti (mladi).

USTVARJANJE PROSTORA IN IZOGIBANJE TOKENIZMU

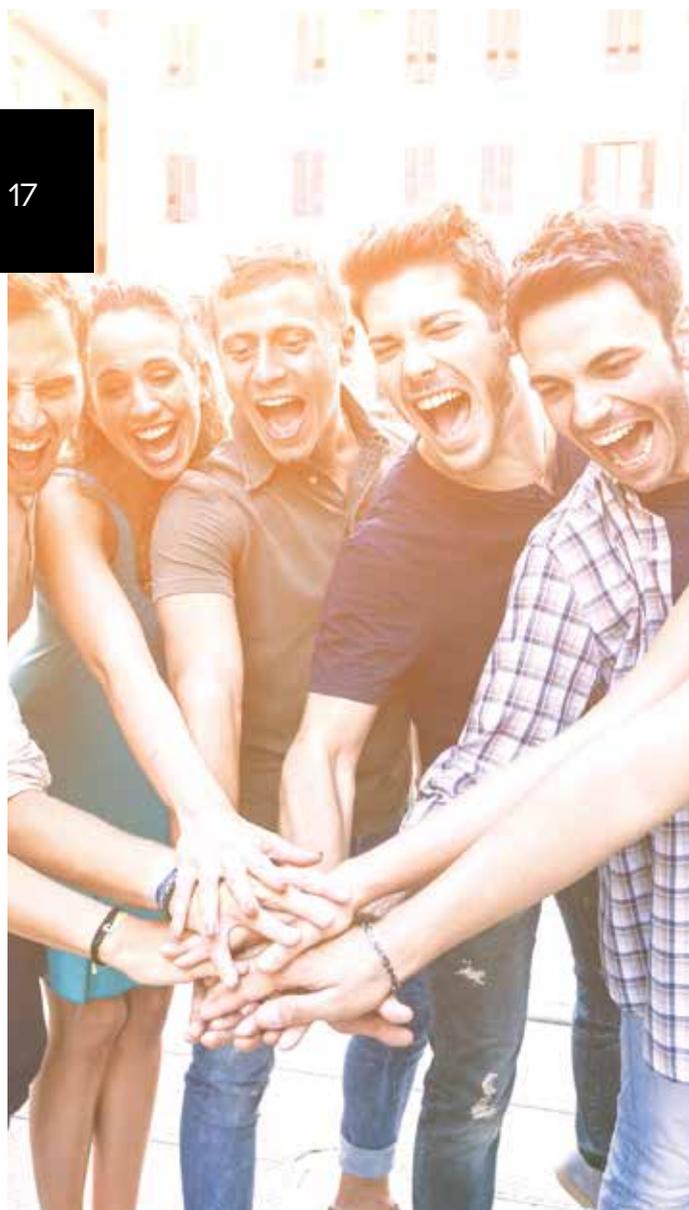
Po besedah Brigite Medne je ena od pasti, v katero se pogosto ujamejo odrasli, tokenizem. Tokenizem je praksa ali proces, pri katerem se zdi, da imajo mladi glas, v resnici pa imajo pri izbiri ukrepov in načinov sodelovanja malo ali nič moči. Obenem priznava, da je participacija mladih hote ali nehote prepogosto tokenistična. »Mladi so prisotni na odborih za vrednotenje projektov, na slikah in v glasilih, vendar pa pogosto ne vedo, pri čem sodelujejo in ali bo nji-

hovo sodelovanje kaj spremenilo,« pojasni na primeru slabe prakse in poudari, da je pomembno oblikovati mladim prijazne prostore. Kaj je torej dober prostor za participacijo mladih?

Brigitina sodelavka Kadri Maripuu meni, da gre za zaupanje v presojo mladih. »Pomembno je, da mlade vključimo že na začetku teh procesov. Varen prostor za mlade najlažje ustvarimo tako, da jih vprašamo, kateri prostor je zanje najboljši. To velja tako za fizične kot za digitalne prostore,« pojasni.

»Da, pogosta napaka, ki jo opažam, je osredotočanje na participacijo mladih na zelo formalen način. Pri tem ustanovljamo svete in določamo strategije, manjka pa nam pravega angažmaja. Ustvarjanje formalnih struktur ni dovolj. Biti moramo pristni,« doda Brigita Medne.

Seveda pa neupoštevanje interesov mladih ni vedno zlo namerno. Zelo pogosto je posledica pomanjkanja ozaveščenosti, proti kateri se bori organizacija SALTO PI – njen cilj je razvijati in spodbujati kakovostno znanje na področju participacije mladih za vse, ki delajo z njimi.

VIRI ZA VSE, KI ŽELIJO SPODBUJATI PARTICIPACIJO MLADIH

V nadaljevanju predstavljamo šest virov in aktivnosti, ki jih usklajuje organizacija SALTO PI in ki bi jih morala uporabljati vsaka oseba, ki si prizadeva za izboljšanje sodelovanja mladih:

1. [Zbirka virov na temo participacije](#) – več kot 700 uporabnih virov (članki, smernice, videoposnetki in povzetki raziskav) o temah participacije mladih, promocije in ozaveščanja, digitalne preobrazbe ter medijske in informacijske pismenosti, ustvarjenih za skupnost mladinskih delavcev.
2. [Strategija participacije mladih](#) – strateška vizija načina izboljšanja kakovosti participacije mladih v programih EU za mlade ob upoštevanju nacionalnih agencij in večjih organizacij.
3. [Zbirka orodij za participacijo mladih](#) – praktična zbirka orodij z 12 moduli, ki podpira strategijo ter ponuja ideje in smernice za izboljšanje participacije mladih pri najrazličnejših ukrepih v sklopu programov EU za mlade.
4. [Zbirka projektov](#) – zbirka kakovostnih projektov na temo participacije mladih, ki so neprecenljivi za vse, ki načrtujejo, izvajajo ali podpirajo projekte v okviru programov EU za mlade.
5. [Nagrade SALTO](#) – vsakoletni poklon izjemnim projektom, ki jih vodijo mladi, in projektom mladinskega dela na prednostnih področjih programov EU za mlade.
6. [Usposabljanja in mreženje za krepitev participacije](#) – na koledarju usposabljanj SALTO spremljajte prihajajoče dogodke organizacije SALTO PI. Pozor: Koledar vključuje tudi dogodke, ki jih koordinirajo druge organizacije in ustanove mreže SALTO.

Dan Moxon, strokovnjak za participacijo mladih

Participacija in informiranje mladih sta kompleksni temi. Organizacija SALTO PI vsem delavcem na terenu pomaga pri boljšem razumevanju obeh tem z zagotavljanjem usposabljanj, virov, strategij in podpore. Tesno sodelovanje organizacije SALTO PI z mladinskimi delavci, mladinskimi voditelji in nacionalnimi agencijami je resnično dragoceno, obenem pa SALTO PI zagotavlja pomoč mladinskim delavcem, ki se prvič srečujejo s participacijo mladih.

Tine Šteger, mladinski aktivist, član sousmerjevalne skupine za strategijo participacije mladih

Zdi se mi nujno, da so programi EU za mlade čim bližje končni ciljni skupini. Organizacija SALTO PI je očitno zaznala ta izziv in sprejela ukrepe za izboljšanje z razvojem strategije participacije mladih. Čaka nas še veliko dela, med drugim moramo na primer doseči mlade na podeželju. Če želimo premostiti tovrstne izzive, moramo sprejeti strateški pristop. Pri tem imajo nacionalne agencije in nevladne organizacije pomembno vlogo – zagotoviti morajo odprto, pregledno in mladim prijazno komunikacijo ter jim ponuditi kakovostno izkušnjo. Strategija nacionalnim agencijam in organizacijam pomaga pri učinkovitejšem usmerjanju dela.

in koristen partner v pogovoru. Prizadevam si, da na podlagi prejetih informacij in usposabljanja po svojih najboljših močeh zagotovim točne, ustrezne in zanimive odgovore. Gre za to, da prispevam k razpravi, obravnavam vaša vprašanja in vam pomagam pri doseganju vaših ciljev ali iskanju informacij, ki jih iščete.

Navsezadnje je sodelovanje bistvo naše interakcije, pri kateri vam želim pomagati in poskrbeti, da bo naš pogovor čim bolj dragocen in produktiven.

Katere teme se ti zdijo pomembne na lokalni, nacionalni ravni – zate, za mlade?

Eva Kotnik:

Lokalno okolje ima vedno svoje specifične značilnosti, ki jih je treba upoštevati. So pa določene teme, ki načeloma pronicajo čez vse nivoje: trenutno bi izpostavila stanovanjsko problematiko – tako študentske domove kot tudi zasebne nastanitve, ker si jih mladi ne morejo ali pa zelo težko privoščijo.

Drugo področje je zaposlovanje, predvsem tematika kakovosti zaposlitve, delovnih okolij in pogojev, problemi prekarnosti. Poudarila bi še trajnost, ki je mladim zelo pomembna, predvsem trajnostna mobilnost. In nenazadnje, vse te teme vplivajo na duševno zdravje mladih – če ne rešujemo vseh prej naštetih problemov, potem se to zelo hitro pozna v slabem duševnem zdravju, ki je v zadnjih letih med mladimi na zaskrbljujoči ravni. Rekla bi še, da je vedno treba upoštevati razlike med urbanimi in ruralnimi okolji, saj istega problema ne moremo reševati na enak način v mestu in na vasi.

ChatGPT:

Lokalna raven:

- Razvoj skupnosti: Izboljšanje lokalne infrastrukture, izobraževanja, zdravstvenega varstva in gospodarstva.
- Stanovanja in brezdomstvo: Obravnava dostopnosti stanovanj in brezdomstva na lokalni ravni.
- Okoljska trajnost: Spodbujanje okolju prijaznih praks v skupnosti.
- Izobraževanje in šole: Zagotavljanje kakovostnega izobraževanja in enakih možnosti za učence.
- Javno zdravje: Izboljšanje dostopa do zdravstvenega varstva in podpore duševnemu zdravju na lokalni ravni.

Nacionalna raven:

- Zdravstveno varstvo: Dostopno zdravstveno varstvo in pobude na področju javnega zdravja.
- Socialna pravičnost in enakost: Obravnava razlik na podlagi rase, spola in socialno ekonomskih dejavnikov.
- Podnebne spremembe: Nacionalne politike za boj proti podnebnim spremembam in ohranjanje okolja.
- Reforma izobraževanja: Izboljšanje nacionalnega izobraževalnega sistema za boljšo pripravljenost delovne sile.
- Gospodarski razvoj: Ustvarjanje delovnih mest in spodbujanje nacionalne gospodarske rasti.

Kako poskrbiš, da je tvoj glas slišan?

Eva Kotnik:

Vedno je lažje, se če z nekom povežeš, pa naj gre za neformalno skupino, znotraj organizacije ali med več organizacijami skupaj. To je lepo vidno tudi pri MSS, ki združuje veliko število organizacij z veliko člani in članicami; naše zahteve ali razmisleke lažje slišijo tudi odločevalci. Vedno pa se je treba tudi zavedati, da je to tek na dolge proge – sama imam srečo, da se je ravno v času mojega mandata začelo veliko stvari premikati, ampak dejstvo je, da so to rezultati, ki so v mnogočem plod dela prejšnjih mandatov in generacij, ki so intenzivno delale na določenih temah in področjih. Srečna sem, da se te stvari dogajajo sedaj, kar jasno zvišuje motivacijo, razumeti pa je treba tudi ljudi, ki so se borili in niso videli rezultatov svojega dela. Take pozitivne spremembe, ki jih sedaj opazujemo, so na primer združevanje Zoisovih in državnih štipendij, naznanjeno je bilo, da se bo pilotno kot del sistematskih pregledov izvajal tudi psihološki pregled – to je bilo eno od naših prizadevanj na MSS zadnji dve leti ali pa še dlje.

Mislím, da moraš, če želiš nekaj doseči, poskusiti na več načinov. Če se ena vrata zaprejo, poiščeš druga, pa naj bo to prek delovnih skupin, posvetovalnih teles ali česa podobnega. Vsako priložnost moraš zagrabiti za roge, potem pa bo, kar bo. Pomembno se mi zdi, da se glede perečih vprašanj vedno stremi k doseganju dialoga z odločevalci.

ChatGPT:

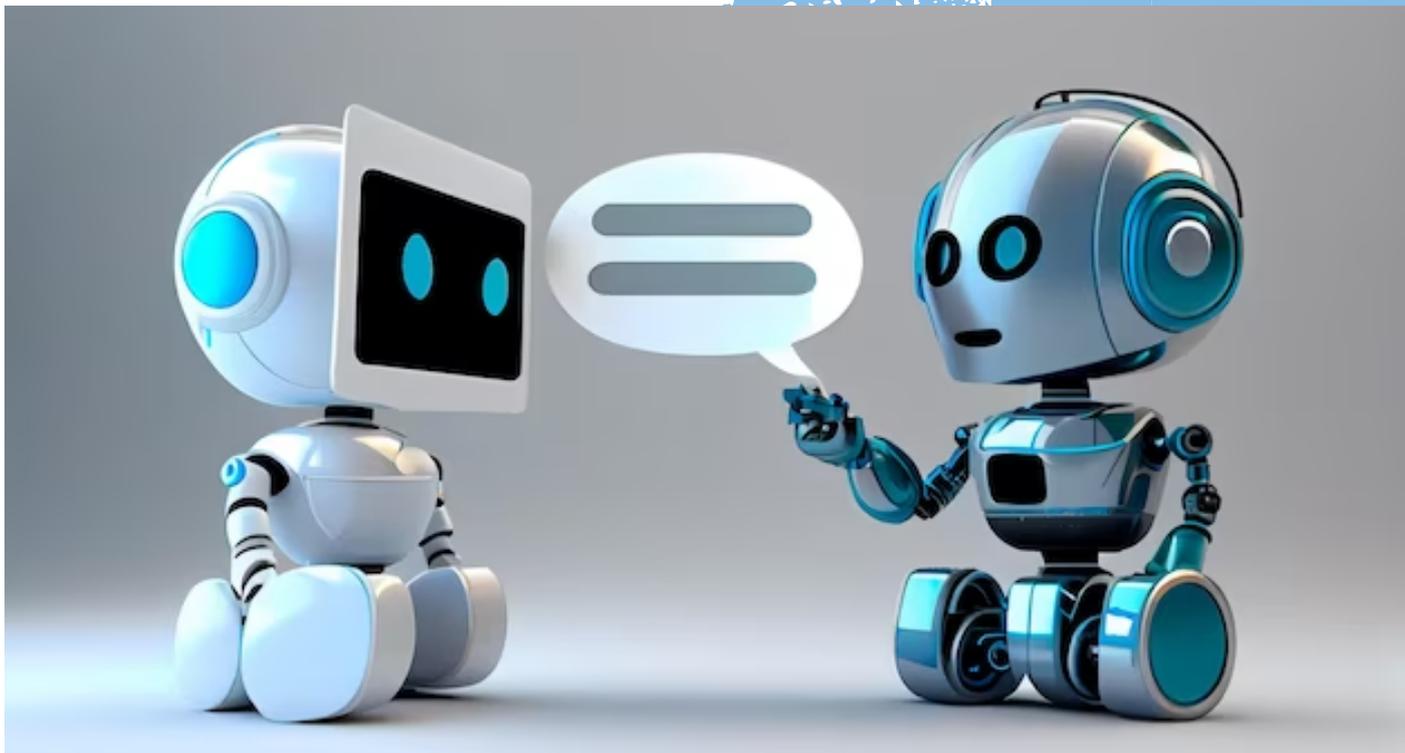
Nimam možnosti, da bi se moj glas slišal ali dosegel institucije ali nosilce odločanja, na katerikoli ravni, bodisi lokalni ali nacionalni. Obstajam le kot program, ki ga je ustvarila organizacija OpenAI in je namenjen obdelavi in ustvarjanju besedila na podlagi vzorcev v podatkih, na katerih sem bil usposobljen. Moj namen je pomagati uporabnikom, kot ste vi, z zagotavljanjem koristnih in informativnih odgovorov po svojih najboljših močeh v okviru najinega pogovora.

Posamezniki ali organizacije, ki uporabljajo vsebine, ustvarjene z umetno inteligenco, pa se lahko odločijo za izmenjavo informacij ali komunikacijo z odločevalci. Vpogled, pridobljene iz podatkov, ki jih generira umetna inteligenca, lahko delijo ali predstavijo za informiranje razprav, ustvarjanje poročil ali sodelovanje z oblikovalci politik. V takih primerih je treba zagotoviti preglednost, natančnost in etično uporabo vsebin, ustvarjenih z umetno inteligenco, ter jasno navesti, da so vsebine ustvarjene z računalnikom in ne predstavljajo človeških stališč.

Kaj ti pomeni solidarnost?

Eva Kotnik:

S tem pojmom sem se prvič srečala v osnovni šoli v krožku Rdečega križa, kjer smo govorili predvsem o pomoči sočloveku in tem, da se dobro z dobrim vrača. V tem duhu smo delovali na lokalni ravni. Podobno je s solidarnostjo – v manjših skupnostih se duh solidarnosti lažje ohranja in tudi če ga morda ne znaš točno definirati, ga vsakodnevno živiš. Jaz verjamem, da je solidarnost temeljna vrednota vsake družbe, ne samo socialnih držav, in da bi se tudi v teh državah včasih ljudje morali spomniti, kaj to zares je in k čemu stremi, saj se zdi, da se včasih na to pozabi. V tem kontekstu bi izpostavila še pojem medsebojne in medge-

- Digitalni aktivizem: Nove tehnologije so mladim omogočile, da se vključijo v digitalni aktivizem. Družbeni mediji na primer mladim omogočajo ozaveščanje, organiziranje protestov ter zagovarjanje družbenih in političnih sprememb na svetovni ravni.
 - Spletno učenje in razvoj spretnosti: Tehnologija je demokratizirala izobraževanje. Spletne učne platforme in viri mladim omogočajo pridobivanje znanja in spretnosti, kar jim lahko omogoči učinkovitejše sodelovanje na različnih področjih.
- Vključevanje mladih v tehnološki razvoj: Številni mladi kot digitalni domorodci aktivno sodelujejo pri razvoju novih tehnologij. Prispevajo k oblikovanju in izvajanju aplikacij, platform in orodij, ki se lahko uporabljajo za družbeno in politično udejstvovanje.
- Politično udejstvovanje: Tehnologija vpliva na to, kako se mladi ukvarjajo s politiko. Zlahka dostopajo do informacij o kandidatih in vprašanjih, se prek spleta registrirajo za volitve in sodelujejo v digitalnih kampanjah. Pomembno vlogo pri mobilizaciji mladih med volitvami imajo tudi družbeni mediji.
- Globalna ozaveščenost: Internet je mladim olajšal obveščanje o globalnih vprašanjih. Povezujejo se lahko z vrstniki po vsem svetu ter se zavedajo globalnih izzivov, kot so podnebne spremembe in socialna pravičnost, in se vanje vključujejo.
- Izzivi zaradi preobremenjenosti z informacijami: Čeprav tehnologija omogoča dostop do ogromnih količin informacij, je lahko za mlade tudi preobremenjujoča. Kritično mišljenje in medijska pismenost postajata vse pomembnejša za učinkovito krmarjenje po digitalni pokrajini.
- Duševno zdravje in dobro počutje: Prekomerna uporaba zaslona in družbenih medijev lahko negativno vpliva na duševno zdravje mladih. Uravnoteženje uporabe

tehnologije z dejavnostmi brez povezave je izziv za udeležbo mladih.

- Zasebnost in varnost podatkov: Ko mladi sodelujejo na spletu, se morajo zavedati vprašanj, povezanih z zasebnostjo podatkov in spletno varnostjo. Ključno je razumevanje, kako se zbirajo in uporabljajo osebni podatki.
- Gospodarske priložnosti: Tehnologija lahko za mlade ustvari nove gospodarske priložnosti. Sodelujejo lahko v gig ekonomiji, ustanavljajo spletna podjetja in dostopajo do priložnosti za delo na daljavo.
- Vpliv novih tehnologij na udeležbo mladih se bo v prihodnosti verjetno še naprej razvijal. Pojav tehnologij, kot so virtualna resničnost, razširjena resničnost in umetna inteligenca, lahko odpre nove možnosti za sodelovanje. Vendar bosta obravnavanje digitalnega razkoraka za zagotavljanje enakopravnega dostopa in spodbujanje digitalne pismenosti ostala pomembna izziva.

Poleg tega bo treba obravnavati etične in družbene posledice tehnologije, kot so vprašanja, povezana z algoritmično pristranskostjo, spletnim nadlegovanjem in digitalno odvisnostjo, da bi ustvarili bolj vključujoče in varno okolje za učinkovito sodelovanje mladih v digitalni dobi.

Naključna rima na besedo participacija ...

Eva Kotnik:

Aktivacija!

ChatGPT:

Art initiation,
Heart's dedication,
Smart coordination,
Start the conversation,
Chart your destination.

Janez Škulj,
Movit

PARTICIPACIJA V EVROPSKIH PROGRAMIH ZA MLADINO

Beseda participacija skače izza vsakega vogala, ko spregovorimo o mladinskem delu in mladinski politiki. Spodbujanje participacije mladih je eno temeljnih poslanstev mladinskega dela, pri čemer ta participacija ni zgolj cilj sama po sebi, pač pa tudi eno izmed temeljnih vodil izvajanja teh ali onih ukrepov na polju mladinske politike.

Tej vsebini sledijo tudi evropski programi na področju mladine, kjer imamo danes v mislih program Evropska solidarnostna enota in program Erasmus+ ter njegovo poglavje za mladino. Programa spodbujata aktivno participacijo mladih skozi njihovo sodelovanje v projektih s podporo programa in so del ciljev ter namenov programov vse od devetdesetih let prejšnjega stoletja, ko so se izvajali programi Mladi za Evropo, ki so se predvsem osredotočili na podporo mladinskim izmenjavam in mladinskim pobudam. Prav slednje so bile, tudi v programih Mladina (2000–2006) in Mladi v akciji (2007–2013), vse do leta 2014 morda najboljša priložnost, da program podpre prizadevanja skupin mladih za spremembe v svojih skupnostih tudi na lokalnih ravneh.

V obdobju med 2014 in 2020 so bile možnosti podpore iz programa Erasmus+ na področju mladine za aktivno participacijo mladih še najbolj očitne v projektih strukturiranega dialoga, ki so bili namenjeni aktivnemu družbe-

nemu udejstvovanju mladih ter spodbujanju dialoga med mladimi in odločevalci o najpomembnejših vprašanjih, ki zadevajo mlade. V sedanji sedemletki programov v tej smeri velja izpostaviti Aktivnosti udejstvovanja mladih, torej lokalnih, nacionalnih in mednarodnih projektov udejstvovanja, ki jih vodijo neformalne skupine mladih in/ali mladinske organizacije, ki spodbujajo udeležbo mladih v demokratičnem življenju Evrope. Ti projekti omogočajo mladim priložnosti, da se angažirajo in se naučijo sodelovati v civilni družbi, tudi z zagotavljanjem poti za angažiranje mladih v njihovem vsakdanjem življenju, v demokratičnem življenju, za doseganje državljanske, gospodarske, družbene, kulturne in politične udeležbe mladih. A ob bok jim danes lahko ponudimo tudi solidarnostne projekte, ki jih podpira program Evropska solidarnostna enota. Njihov program je morda bolj osredotočen na solidarnostne vsebine, vendar ravno tako na široko odpirajo možnosti za udejstvovanje mladih v družbi, v lastno in v korist družbe.

Vendar današnjega orisa evropske zgodbe v zvezi s participacijo mladih ni mogoče začeti, ne da bi se ozrli na najširši institucionalni okvir, ki v delovanje EU ter sodelovanje med državami članicami na področju mladinskega dela in mladinske politike vnaša vsebine participacije mladih. Tudi zato, ker so ti okvirji izhodišče za cilje, ki naj bi jih dosegali evropski programi na področju mladine. Ta najširši institucionalni okvir temeljev za participacijo mladih je kar Pogodba o delovanju Evropske unije (Lizbonska pogodba), veljavna od 1. decembra 2009, ki opredeljuje tudi pristojnosti ukrepanja Unije na področju mladine, in sicer daje Uniji pristojnost akcij, ki »spodbujajo razvoj izmenjav mladih ter izmenjav pedagoških in drugih strokovnih delavcev ter spodbujajo sodelovanja mladih v demokratičnem življenju v Evropi¹«. Prav slednji del, namreč spodbujanje udeležbe mladih v demokratičnem življenju v Evropi, je bil dodan ravno z Lizbonsko pogodbo.

Vendar se participacija mladih znotraj dokumentov Evropske unije ni začela z Lizbonsko pogodbo, pač pa je svoje mesto našla mnogo poprej – z Belo knjigo Evropske Komisije Nova spodbuda za evropsko mladino iz leta 2001, ki danes velja za temelj tudi sedanjih prizadevanj za več sodelovanja držav članic na polju mladine. O participaciji mladih govorijo tudi vse do sedaj sprejete Strategije EU za mlade, tudi sedanja za obdobje 2019–2027, ki si kot enega izmed svojih splošnih štirih ciljev postavlja, da bo njeno izvajanje »mlade spodbujalo, da postanejo aktivni državljani, zagovorniki solidarnosti in prinašalci pozitivnih sprememb, navdihnjeni z vrednotami EU in evropsko identiteto, in jim v ta namen zagotavljati potrebne vire. To tudi umešča participacijo na vodilno mesto izvajanja Strategije, ki temelji na spoznanju, da so vsi mladi vir za družbo, da bi morali v vseh politikah in dejavnostih v zvezi z mladimi podpirati pravico mladih do participacije pri pripravi, izvajanju in nadaljnjih ukrepih politik, ki vplivajo nanje ter bi zato morali mladim in mladinskim organizacijam omogočiti participacijo, s katero bodo lahko pustili svoj pečat. Ključne načelne cilje Strategije še podrobneje na področju participacije mladih razdeljujejo Evropski cilji mladih (European Youth Goals), ki jih lahko razumemo kot enega izmed stebrov sedanje Strategije EU, za mlade pa je participacija trdno v ospredju in zasleduje krepitve demokratične participacije in njihove avtonomije.

V SEDANJI SEDEMELETKI PROGRAMOV VELJA IZPOSTAVITI AKTIVNOSTI UDEJSTVOVANJA MLADIH, KI JIH VODIJO NEFORMALNE SKUPINE MLADIH IN/ALI MLADINSKE ORGANIZACIJE, IN SPODBUJAJO UDELEŽBO MLADIH V DEMOKRATIČNEM ŽIVLJENJU EVROPE

¹ »encouraging the development of youth exchanges and of exchanges of socio-educational instructors, and encouraging the participation of young people in democratic life in Europe.«

iz. prof. dr. Andrej Kirbiš,
Filozofska fakulteta,
Univerza v Mariboru

POLITIČNA PARTICIPACIJA SLOVENSKE MLADINE V ZADNJIH TREH DESETLETJIH

P

POLITIČNA PARTICIPACIJA – ZAKAJ JE TAKO POMEMBNA?

Politično participacijo lahko pojmuje kot »dejanja, ki se izvajajo individualno ali kolektivno in v temelju zadevajo sooblikovanje družbe, v kateri živimo« (Vromen, 2003: 82–83). Gre za skupek dejavnosti, v okviru katerih državljani vplivajo na odločitve, ki oblikujejo njihovo življenje v politični skupnosti (Kaase in Marsh, 1979; Macedo, 2005). Politična participacija posledično za številne znanstvenike predstavlja »srce demokracije« (Verba et al., 1995: 1). V demokratičnih političnih sistemih je politična participacija državljanov osrednji način izvajanja pritiska na politične funkcionarje, kar lahko odločilno prispeva h kakovostnemu delovanju demokratičnih institucij, tudi z zmanjšanjem tveganja koruptivnosti političnih odločevalcev (Inglehart in Welzel, 2005).

25

Ker participacija državljanov predstavlja jedro demokratičnega sistema, so zaskrbljujoči trendi v zadnjih desetletjih, ki kažejo na upad ravni nekaterih dimenzij politične participacije državljanov v razvitih družbah, tudi med mladimi. Participacija mladih danes je pomembna za prihodnost, saj se v času mladosti oblikujejo ključne vrednotne orientacije (Radin, 1986; Inglehart, 1997). Iz tega sledi, da politični in družbeni angažma današnjih mladostnikov lahko napoveduje njihovo sodelovanje v javnem življenju, ko bodo odrasli (Plutzer, 2002; Obradović in Masten, 2007). Vendar se zadnja leta vse pogosteje zastavlja vprašanje, ali so mladi res nizko družbenopolitično aktivni.

POLITIČNA PARTICIPACIJA MLADIH

Raziskave v zadnjih desetletjih gotovo kažejo na nekatere zaskrbljujoče trende med mladimi in odraslimi. Med drugim podatki kažejo na upad volilne udeležbe, deleža ljudi, ki je včlanjenih v politične stranke ter druge oblike t. i. konvencionalne politične participacije. Podobni trendi so denimo zaznani tudi na področju članstva v prostovoljnih organizacijah (Kirbiš in Flere, 2011; Kirbiš in Zagorc, 2014). Nadalje trende upada potrjujejo tudi kazalniki psihološkega političnega angažmaja, med drugim na primer prihaja do upada zaupanja v politike in državne institucije ter stopnje navezanosti na politične stranke (Kirbiš in Flere, 2011; Kirbiš in Zagorc, 2014; Kirbiš, 2017).

Hkrati je treba poudariti, da so trendi upada državljanske participacije zaznani predvsem v okviru institucionalne (konvencionalne oziroma tradicionalne) dimenzije participacije, kamor se uvrščajo politične aktivnosti, ki se nanašajo predvsem na institucije in politične akterje (na primer volilna udeležba). Zato je ključno razlikovati med različnimi dimenzijami participacije. Poleg že omenjene institucionalne, raziskovalci praviloma razlikujejo še civilnodružbeno, protestno participacijo in participacijo IKT (gl. Kirbiš in Flere, 2011; Kirbiš in Zagorc, 2014; Kirbiš et al., 2017). Trendi upada participacije in nizki participativni angažma mladih tako postane manj črno-bel, ko preučimo druge dimenzije in oblike politične participacije. Preden pogledamo nekaj primerov, odgovorimo še na vprašanje, ki zadnje čase vse bolj zanima raziskovalce.

Današnji mladi so t. i. generacije IKT, ki tovrstne veščine uporabljajo tudi v družbenopolitični sferi. Denimo, 36 % mladih v starosti do 30 let vsaj tedensko spremlja politiko prek spletnih družbenih omrežij (zgolj 23 % odraslih). Internet slovenskim mladim predstavlja najpogostejši vir informacij o političnih dogodkih; kot vir informiranja je internet že v letu 2018 izbralo kar 82 % mladih v Sloveniji. Hkrati je spletna družbena omrežja kot vir informiranja izbralo 38 % mladih. Ta delež se na prvi pogled ne zdi visok, a je na primer višji od deleža mladih, ki jim vir informiranja predstavlja družina (31 %) (FES, 2019), nekdanj, poleg televizije, ključen agent politične socializacije mladostnikov.

Državljanstvo aktivnih prek IKT je po nekaterih podatkih tako več kot polovica mladih. 56 % mladih je oziroma bi jih bilo pripravljenih napisati ali deliti sporočila preko spletnih socialnih omrežij, več kot 60 % pa se jih o aktualnih družbenih političnih dogodkih informira prek spletnih družbenih omrežij (Mladina 2020). Že v letu 2013 je internet za branje novic uporabljalo 76 % mladih (Kirbiš in Zagorc, 2014). Televizija, nekoč osrednji vir informiranja prebivalstva, danes izgublja svojo informacijsko vlogo predvsem med mladimi.

SKLEP

Mladi so v veliki meri odraz družbe, v kateri živijo. Politika pri odraslih Slovencih in Slovenkah ni visoko na lestvici pomembnosti oziroma vrednot. Tudi sicer je v Sloveniji, podobno kot v drugih evropskih postsocialističnih družbah, zaupanje v politike in institucije nizko, kar rezultira v nizkih ravneh politične participacije odraslih.

V tovrstnih družbenih kontekstih vzroka nizke aktivnosti mladih prvenstveno ne gre iskati v mladih, ampak njihovu sociokulturnemu okolju in političnemu sistemu. Ko se bosta oba bolj prepričljivo odzvala na potrebe, želje in interese mladih, tedaj ne bomo govorili o problemu nizke participacije mladih. Hkrati pa se je treba zavedati, da so časi visoke volilne udeležbe in strankarske politike najverjetneje za nami, saj socioekonomske, družbene in kulturne spremembe v zadnjih desetletjih prispevajo k trendom upada političnega angažmaja večine prebivalcev.

Politika in institucije bi morale imeti eno nalogo: poskrbeti, da se bodo mladi in druge ranljive družbene skupine v čim večji meri in brez ovir vključile v odločanje, ko bodo to želele. Seveda pa jih je pri tem treba spodbuditi in jim pomagati, v prvi vrsti s politik(am)i, ki mladim ponujajo roko.

SLOVENSKI MLADI SO BOLJ KOT V INSTITUCIONALNI POLITIKI DEJAVNI V DRUGIH DIMENZIJAH DRUŽBENOPOLITIČNEGA ANGAŽMAJA, NPR. PROTESTNI PARTICIPACIJI, DRŽAVLJANSKI PARTICIPACIJI IKT IN POLITIČNEM POTROŠNIŠTVU.

FES (2019): Youth Study Southeast Europe 2018/2019. Lavrič, M., S. Tomanović, and M. Jusić (Eds). Berlin: Friedrich-Ebert-Stiftung. Dostopno prek: <https://www.fes.de/index.php?eID=dumpFile&t=f&f=39771&token=76ce4f8329b0a5fe54140c8f1d59a52ff8296e30> (28. 2. 2022)

Inglehart, R. (1997): Modernization and post-modernization: cultural, economic, and political change in 43 societies. Princeton (New Jersey), Chichester: Princeton University Press.

Inglehart, R. in Welzel, C. (2005): Modernization, cultural change, and democracy: the human development sequence. New York: Cambridge University Press.

Kaase, M. in Marsh, A. (1979): Political Action. A Theoretical Perspective. V S. Barnes, in M. Kaase, et al. (ur.): Political Action: Mass Participation in Five Western Democracies, 27–56. London: Sage.

Kirbiš, A. (2017): Politična kultura v postjugoslovanskih družbah: [znanstvena monografija]. 1. izd. Maribor: Kulturni center.

Kirbiš, A. in Zagorc, B. (2014). Politics and democracy. V S. Flere (Ur.), Slovenian youth 2013: Living in times of disillusionment, risk and precarity (str. 211–243). Maribor, Zagreb: Centre for the Study of Post-Yugoslav Societies (CEPYUS); Friedrich-Ebert-Stiftung.

Kirbiš, A., Flere, S., Friš, D., Tavčar Krajnc in Cuper, T. (2017). Predictors of conventional, protest, and civic participation among Slovenian youth: a test of the civic voluntarism model. *International journal of sociology*, 47 (3): 182–207. DOI: 10.1080/00207659.2017.1335518

Kirbiš, A., Mattila, M. in Rapeli, L. (2023): Physical health conditions and political participation in Europe: the moderating effects of age. *Comparative European Politics*. DOI: 10.1057/s41295-023-00347-3

Macedo, S., Alex-Assensoh, Y. in Berry, J. (2005): Democracy At Risk: How Political Choices Undermine Citizen Participation And What We Can Do About It. Washington, D.C.: Brookings Institution Press.

Marsh, D., O'Toole, T. in Jones, S. (2007). Young People and Politics in the UK: Apathy or Alienation? Basingstoke: Palgrave Macmillan.

Mladina 2020 (2021). Mladina 2020: položaj mladih v Sloveniji. 1. izd. Maribor: Univerza v Mariboru, Univerzitetna založba; Ljubljana: Založba Univerze v Ljubljani, 2021.

Obradović, J. in Masten A. S. (2007): Developmental Antecedents of Young Adult Civic Engagement. *Applied Developmental Science*, 11: 2–19.

Plutzer, E. (2002): Becoming a Habitual Voter: Inertia, Resources and Growth in Young Adulthood. *American Political Science Review*, 96: 41–56.

Radin, F. (1986): Vrijednosti jugoslavenske omladine. V S. Vrcan (ur.): Položaj, svest i ponašanje mlade generacije Jugoslavije: preliminarna analiza rezultata istraživanja: 55–75. Beograd: Centar za istraživačku, dokumentacionu i istraživačku delatnost predsedništva konferencije SSOJ.

SJM (2017). Slovensko javno mnenje 2017/1: Evropska raziskava vrednot [Podatkovna datoteka]. Uhan, S., Malnar, B., Kurdija, S., Hafner Fink, M. in Miheljak, V. (2021). Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Arhiv družboslovnih podatkov. ADP - IDNo: SJM171. https://doi.org/10.17898/ADP_SJM171_V1.

Verba, S., Scholzman, K. in Brady, H. (1995): Voice and Equality: Civic Voluntarism in American Politics. Cambridge, MA: Harvard University Press.

Vromen, A. (2003): 'People Try to Put Us Down ...': Participatory Citizenship of 'Generation X'. *Australian Journal of Political Science* 38 (1): 79–99.

DOBRE PRAKSE

Novi mladi demokrati, Zavod PIP, Pravni in informacijski center Maribor

ERASMUS+: MLADINA, KLJUČNI UKREP 2 - MANJŠA PARTNERSTVA

Izhodišče projekta, v katerem je poleg slovenskega sodeloval tudi portugalski partner, je bilo zavedanje, da se mladi Evropejci premalo vključujejo v demokratične participativne procese ter da je upadanje udeležbe mladih tudi posledica pomanjkanja poučevanja vsebin o praktičnih možnostih aktivnega državljanstva v šolskem procesu. Cilj projekta je tako bilo dokazati, da so lahko mladi zlahka aktivni državljani, če se jih le nagovori na primeren način in s primerno vsebino. Kot neizkoriščeno možnost vzpodbujanja aktivnega državljanstva je projekt tako mladim kot tudi izobraževalnim delavcem predstavil občinske participativne proračune kot orodje neposredne demokracije, ki omogoča sodelovanje mladim od 15. leta dalje, vzpodbuja skupnostno delovanje in ima hitro vidne učinke. Mlade so želeli motivirati k udeležbi, izobraževalne delavce pa trajno opremiti s potrebnim in uporabnim znanjem. Pridobljene informacije in večšine so udeležencem omogočili preizkusiti z udeležbo v sklopu lokalnega participativnega proračuna. Ko enega izmed pozitivnih učinkov projekta je treba izpostaviti, da so aktivnosti projekta (izvedene izobraževalne delavnice in kampanja aktivacije mladih) znatno prispevale k večji udeležbi mladih v lokalnem participativnem proračunu v primerjavi s preteklim letom. Rezultati projekta so številni in večplastni, med drugim vzpostavitev mednarodne projektne skupine; priprava kakovostnih trajnih učnih in motivacijskih orodij za mlade in izobraževalne delavce (dvojezični strokovni priročnik, ki so uporabna v celotni EU); aktivacija in vključitev strokovnjakov iz različnih področij dela z mladimi v obeh državah; okrepitev organizacije koordinatorice projekta z novimi znanji in izkušnjami za nadaljnji razvoj na področju večje participacije mladih ter večja vidnost in strokovna relevantnost organizacije na slovenski in evropski ravni.

29

Plac(m)arš, KUD LJUD,

EVROPSKA SOLIDARNOSTNA ENOTA, SOLIDARNOSTNI PROJEKTI

Projekt kulturno-umetniškega društva Kud Ljud je želel v post-kovidnem obdobju fizično interaktivno gledališče približati mladim v Zasavju. Ob tem so si kot skupina petih mladih, ki je projekt izpeljala predvsem zaradi potrebe po izražanju skozi umetnost, zadali tudi, da bodo kakovostno preživljali več prostega časa, se med seboj bolje spoznali, izmojstrili v metodah fizičnega interaktivnega gledališča v javnem prostoru, se zabavali, družili, izboljšali svojo telesno pripravljenost in si odpočili od vseh oblik omejevanj družjenja, ki je zaznamovalo preteklo obdobje. Skupaj so s kakovostno zastavljenim in zares participativnim pristopom izvajanja gledaliških akcij uspešno aktivirali javni prostor in spremenili njegovo dožemanje s strani občanov in občank, okrepili medgeneracijsko solidarnost in spodbudili k socialnemu vključevanju skozi fizično gledališče.

V enem letu so skupaj z dvema trenerjema izpeljali 12 delavnic fizičnega interaktivnega gledališča in izvedli 12 akcij fizičnega gledališča na različnih javnih mestih v Zasavju - v parkih, na železniških in avtobusnih postajah, ostalih javnih površinah v regiji in na srednjih šolah, pred domovi upokojencev, pred VDC Zagorje in OŠ Dr. Slavka Grum, pri tem pa so se jim lokalni prebivalci in prebivalke pridružili. Svoje aktivnosti so delili prek novo ustvarjenega Instagram

profila, ki so ga uporabljali za promocijo samega projekta, aktualnih novic o njem in trenutnih akcijah ter za objavo projektnih rezultatov - predvsem so ponosni na nastop na festivalu Rdeči revirji 2022 in nastanek dokumentarnega filma, ki je bil deljen na socialnih omrežjih mladih in organizacij, ki so sodelovale v projektu, in katerega končni cilj je bilo spodbujanje k aktivnejši participaciji in promociji programa Evropska solidarnostna enota.

ERASMUS+: MLADINA, KLJUČNI UKREP 1 - AKTIVNOSTI UDEJSTVOVANJA MLADIH

Projekt je več kot 300 mladim omogočil brezplačno doživetje sobe pobega in izobraževanje na temo delovne zakonodaje, delavskih in socialnih pravic, pogostih kršitev na trgu dela ter o tem, kako se z njimi soočiti. Pobuda za projekt je nastala ob zavedanju, da mladi slabo poznajo svoje pravice na trgu dela, zato je bil cilj opolnomočiti jih skozi inovativen način, ki je vključeval tako zabavni kot izobraževalni del. S pomočjo anketne raziskave o soočanju mladih s tovrstnimi kršitvami na trgu dela, kasneje pa tudi fokusnih skupinah in intervjujev z mladimi, so bile zbrane izkušnje in zasnovana soba pobega - uganke v njej so temeljile na resničnih zgodbah mladih in sicer tako, da so udeleženci_ke v približno eni uri pobega podoživeli tri mesece v življenju mlade osebe, ki zaključuje študij in išče prvo zaposlitev.

Da so bili cilji projekta doseženi, jasno kažejo argumentirani predlogi, ki so jih udeleženci_ke podali ob koncu izkušnje v sobi pobega. Sledila je ustna evalvacija, kjer so se ti soglasno strinjali, da je šlo za odlično aktivnost, s katero so bile mladim na prijazen in inovativen način predane informacije, ki jih nujno potrebujejo za opolnomočen vstop na trg dela. Prav tako so aktiviste in aktivistke organizacije Mladi Plus kot člani projektne delovne skupine ob tem pridobili nove in nadgradili že obstoječe kompetence povezane predvsem s projektним vodenjem in izvajanjem projektnih aktivnosti. Eden ključnih rezultatov je bila tudi zaključna konferenca v sodelovanju z Ministrstvom za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti in Državnim svetom, ki se je zaključila s sprejemom Deklaracije akcijskega načrta za odpravo prekarnosti, za katerega so se opredelili številni odločevalci - med drugim več sindikatov, Ministrstvo za delo, zavod za zaposlovanje, državni svet, mladinske organizacije in številni drugi.

Mreženje sorodnih mladinskih organizacij, MREŽA MAMA

ERASMUS+: MLADINA, KLJUČNI UKREP 1 - MOBILNOST MLADINSKIH DELAVCEV

Projektu je uspelo povezati sorodne nacionalne mrežne mladinske organizacije iz sedmih evropskih držav (Slovenija, Avstrija, Hrvaška, Severna Makedonija, Švedska, Estonija in Latvija) z namenom povezovanja in vzpostavljanja sodelovanja med organizacijami ter izmenjavo izkušenj za izboljšanje kakovosti mladinskega dela na nacionalni ravni vseh članic projekta.

S konferenco, ki je bila ena od glavnih projektnih aktivnosti, so prispevali k predsedovanju Slovenije Svetu Evropske Unije na programskem področju mladina. Osrednja tematika slovenskega predsedovanja na tem področju je

bila vključevanje mladih v različne družbene in državljanske prostore, izvajanje mladinskega dialoga EU in mobilnost prostovoljcev ter čezmejna solidarnost. Pomemben del dogodka je bil tudi pregled in razumevanje evropskih strateških dokumentov, še posebej Evropske Agende mladinskega dela in Vodnika po programu Erasmus+ 2021-27. Hkrati je projekt prispeval k preverjanju stanja v mladinskem sektorju v sodelujočih državah, nastalega zaradi epidemije covid-19 in pripravi skupne usmeritve za okrevanje v mladinskem delu partnerskih organizacij po epidemiji.

Konferenca je Mreži Mama omogočila tudi seznanitev z enakovrednimi evropskimi partnerji, njihovo organizacijsko strukturo in načinom delovanja. Skupaj so tako opredelili programske in projektne priložnosti za krepitev nacionalnih mrežnih organizacij in prenosa znanj ter dobrih praks na članice mrež. Vzpostavili so strokovni dialog o prihodnosti mladih in mladinskega dela, o kakovosti mladinskega dela ter vplivu mladinskega sektorja na oblikovanje politik v nacionalnem in evropskem prostoru. V projekt so vključili mladinske organizacije, članice Mreže MaMa, in tako priložnost za učenje, prenos znanj in izkušenj ter deljenje dobrih praks ponudili tudi mladinskim delavcem, ki so novinci v mladinskem sektorju.

projektih se vključenost mladih lahko zelo dobro zasleduje z naslavljanjem tem, ki so jasno in dokazljivo povezane z mladimi ter zanje obstaja (dokazljiva) potreba.

Pri **mobilnostih mladinskih delavcev** bi morali biti mladinski delavci vključeni podobno kot mladi v mladinskih izmenjavah. Pogosto so aktivnosti načrtane tako, da udeleženci nova znanja in metode preizkušajo v praksi z mladimi ter jih nato evalvirajo. Resnično zanimivo pa je iz spodnjih grafov razbrati, kako je kljub redko izbranemu področju »udeležba v demokratičnem življenju« v teh projektih velik učni učinek na mladinske delavce pri temah, povezanih s tem področjem (npr. primer evropske mladinske politike).

Projekti **sodelovalnih in manjših partnerstev na področju mladina v ključnem ukrepu 2** pa bi morali s svojimi trajnostno zasnovanimi rezultati jasno doprinesati mladinskemu sektorju ter dvigovati njegovo kakovost. S tem posredno doprinesajo mladim, česar se prijavitelji očitno zelo dobro zavedajo, saj je to področje zelo pogosto izbrano, takoj za aktivnostmi udejstvovanja mladih, ki po izbiri prednjačijo.

Med opisanimi ukrepi in obema programoma se prednostno področje »udeležba v demokratičnem življenju, skupne vrednote in državljansko udejstvovanje« pojavlja različno pogosto¹. Obravnava ga slaba polovica projektov (44,83 %) v E+ in dobra tretjina (34,91 %) v ESE. S finančnega vidika to pomeni 55,99 % pogodbenih sredstev z upravičenci v E+ in 44,4 % pogodbenih sredstev z upravičenci v ESE. Iz spodnje tabele je razvidno, da to prioriteto najpogosteje obravnavajo projekti **aktivnosti udejstvovanja mladih in sodelovalna partnerstva**, najmanj pogosto pa mobilnosti mladinskih delavcev.

• iz naših programov •

¹ Deležji so vezani na projekte, sprejete pri slovenski nacionalni agenciji.

Tabela 1: Prisotnost prioritete udeležba v demokratičnem življenju, skupne vrednote in državljansko udejstvovanje

Ukrepi	Projekti (%)	Sredstva (%)
Aktivnosti udejstvovanja mladih	78,57 %	80,42 %
Sodelovalna partnerstva	70,83 %	72,38 %
Akreditirani projekti	56,00 %	63,90 %
Manjša sodelovalna partnerstva	50,00 %	52,94 %
Projekti prostovoljstva	41,58 %	46,75 %
Mladinske izmenjave	33,64 %	35,38 %
Solidarnostni projekti	25,00 %	26,78 %
Mobilnost mladinskih delavcev	17,78 %	14,84 %

Prisotnost prednostnega področja v ukrepih ni nujen predpogoj, da v projektih nastajajo učinki, vezani na aktivno udeležbo.

Iris Silič,
Movit

EURODESK – MLADINSKI INFORMATORJI KOT GLASILCI AKTIVNE PARTICIPACIJE MLADIH

Info servis Eurodesk ima znotraj Nacionalne agencije ključno vlogo pri prispevanju k aktivni participaciji mladih z obveščanjem o različnih priložnostih za sodelovanje v političnih procesih (npr. mladinski dialog, Strategija EU za mlade), spodbujanjem mladih, da postanejo aktivni državljani (npr. sodelovanje na evropskih volitvah, javnih posvetovanjih, natečajih) in deljenjem informacij za razvoj njihove aktivne vloge v družbi preko programov Erasmus+: Mladina in Evropska solidarnostna enota. Ker pa dejanja povedo več kot 1000 besed, v naslednjih vrsticah besedo prepuščamo Eurodeskovim regionalnim partnerjem,

mladinskim informatorjem, ki širom Slovenije skrbijo za uresničevanje Eurodeskovega poslanstva na terenu. Svoj pogled in izkušnje pri spodbujanju mladih k prevzemanju vloge aktivnih državljanov so z nami delili predstavniki naslednjih organizacij: **Zavod Nefiks, Razvojna agencija Zgornje Gorenjske, Društvo ŠKUC, Center za mlade Domžale, Zveza društev Mladinski center Postojna in Mladinski EPI center Piran.**

KAJ ZA EURODESKOVE REGIONALNE PARTNERJE POMENI AKTIVNA PARTICIPACIJA MLADIH

Eurodeskovi regionalni partnerji si pri definiciji aktivne participacije mladih delijo precej sorodne misli. Večina med njimi mladim aktivno participacijo v prvi vrsti omogoča tako, da so ti vključeni pri soustvarjanju vsebin v njihovih organizacijah, Razvojna agencija Zgornje Gorenjske pa poleg tega mlade vključuje pri pripravi politik in strategij na lokalni ravni. V povezavi s tem na Centru za mlade Domžale menijo, da je za aktivno participacijo

mladih pomembna tudi zrelost (političnega) sistema in družbe na splošno, ki zna sodelovanje mladih na konstruktiven način vključiti v odločevanje. Pri tem dodajajo, da za to, da mladi vidijo smisel v participaciji, morajo tudi občutiti spremembe, za katere se zavzemajo.

VLOGA INFO SERVISA EURODESK PRI SPodbujanju AKTIVNE PARTICIPACIJE MLADIH

Predstavniki Društva ŠKUC poudarjajo, da Eurodesk ponuja neomejeno priložnosti za mlade, s promocijo katerih mladim omogočajo dostop do kakovostnih informacij, ki tem pomagajo k lažjemu sprejemanju odločitev in opolnomočenju. Informirani mladi po njihovem mnenju aktivneje razvijajo veščine, so kritični državljani in se aktivno udeležujejo v različnih evropskih programih. K temu iz Mladinskega centra Postojna dodajajo še, da se izkušnje, ki jih mladi pridobijo preko aktivnega udeleževanja v tujini, prenesejo v lokalno okolje in tudi tam delujejo kot aktivni člani družbe.

INFO SERVIS EURODESK IMA ZNOTRAJ NACIONALNE AGENCIJE KLJUČNO VLOGO PRI PRISPEVANJU K AKTIVNI PARTICIPACIJI MLADIH Z OBVEŠČANJEM O RAZLIČNIH PRILOŽNOSTIH ZA SODELOVANJE V POLITIČNIH PROCESIH, SPODBUJANJEM MLADIH, DA POSTANEJO AKTIVNI DRŽAVLJANI IN DELJENJEM INFORMACIJ ZA RAZVOJ NJIHOVE AKTIVNE VLOGE V DRUŽBI PREKO PROGRAMOV ERASMUS+: MLADINA IN EVROPSKA SOLIDARNOSTNA ENOTA.

EURODESK

Eurodesk je evropska mladinska informacijska mreža, katere poslanstvo je obveščati mlade o evropskih priložnostih, ki jih lahko opolnomočijo in spodbudijo, da postanejo aktivni državljani. Več informacij o delovanju Eurodeska v Sloveniji najdete na <http://www.movit.si/info-servis-eurodesk/>

PRIPOROČAMO V BRANJE

– EURODESKOVE PUBLIKACIJE NA TEMO PARTICIPACIJE

Publikacija **Euro-Participation & Euro-Activism**;
link: https://eurodesk.eu/wp-content/uploads/2023/07/Euro_participation_brochure_2023.pdf

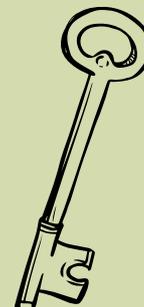
Publikacija **Youth Participation in Youth Information Services**;
link: https://eurodesk.eu/wp-content/uploads/2023/01/Youth-Participation_YouthInfo_EN.pdf

MAJA **DROBNE**

V ospredju neformalnega izobraževanja je izkustveno učenje. Zato je prva misel ob kreiranju izobraževalnih vsebin prav to, kako učečega se postaviti v središče učnega procesa in mu omogočiti, da je aktivno vključen v vse faze izobraževalnega procesa. Še posebno pri daljših procesih je pomembno, da skupinski proces spremlja tudi individualni, pri katerem udeleženci in udeleženci del aktivnosti izvedejo sami na terenu in pridobljeno znanje preizkušajo v praksi.

Znanje je namreč takrat, ko je večkrat preizkušeno tudi v praksi, najbolj utrjeno in traja dlje. Pri mladih je zato ključno, da jim s svojimi pristopi damo to, kar največkrat pogrešajo v sklopu formalnega izobraževanja – možnost, da sami preizkusijo svoje sposobnosti in iz cone udobja stopijo v cono učenja. S tem jih opolnomočimo in jim damo zagon, da lahko marsikaj naredijo sami in s tem krepimo njihove kompetence ter jih vzgajamo v aktivne državljane.

Trenerji o participaciji pogosto razmišljamo z vidika metod. Nekatere metode imamo za bolj participativne, druge, na primer predavanja, pa za manj participativne. Večinoma verjamemo, da metode z višjo stopnjo participacije pri udeležencih izboljšajo pomnjenje in krepijo občutek lastništva. Sam pa o tisti 'pravi' participaciji razmišljam izven konteksta metod in vnaprej postavljenih sistemov. Participacija je v najplemenitejši pojavnih oblikah povezana s pobudništvom in proaktivnostjo. Ko ne participiramo le znotraj sistema, ampak celo sami ustvarjamo sistem. Skupaj s so-trenerji smo v letu 2021 v priročniku Kaj pa, če bi mi opredelili osem elementov, ki po naši raziskavi najmočneje prispevajo k tovrstni participaciji. Ti so globoko poslušanje mladih, prepoznavanje njihovega osebnega potenciala, prepoznavanje osebnega poslanstva, dajanje zaveze, uresničevanje realnih nalog, kultura soočanja z neuspehi, odpiranje prostora dialoga in gradnja skupnosti.

MATEJ **CEPIN**

• iz naših programov •

Participacija je v jedru neformalnega učenja in vključujočih procesov, saj so udeleženci pomemben deležnik pri ustvarjanju aktivnosti in vir znanja. Moja naloga trenerke ali facilitatorke je, da so ustvarim pogoje, v katerih se bodo počutili dovolj varno in udobno, ter da povabim k sodelovanju. Pri načrtovanju procesa imam v mislih, da se ljudje razlikujemo po tem, kako zaznavamo svet okrog sebe, kako se izražamo, in da so udeleženci aktivnosti celostna bitja in ne igrajo le ene svojih vlog. Verjamem, da tako podprem udeležence, da zavzamejo čim bolj aktivno vlogo. Neločljiv del drže trenerke/facilitatorke pa je tudi razumevanje, da udeleženci sodelujejo v različnem obsegu in v skladu s tistim, kar takrat potrebujejo in jim je pomembno.

POLONA **SITER DRNOVŠEK**

TINA TRDIN

Moj prvi komentar pretežno izhaja iz kontinuiranega dela z mladimi v obliki krožka na lokalnih šolah (kjer med letom z mladimi izkustveno raziskujemo aktivno državljanstvo in skupaj pripravljamo mednarodno izmenjavo s partnerji iz tujine, ki se je udeležijo mladi). Pomembno se nam zdi vzpostaviti prostore sodelovanja med formalnim in neformalnim sektorjem, ki v našem primeru zelo dobro delujejo in mladim ponudijo raziskovanje možnosti ter priložnosti za aktivacijo zunaj njihovega družinskega in šolskega okolja. Tako se hkrati začne dogajati spajanje teh okolij, pri čemer niso več ločena, ampak sodelujejo. Mladi preprosto ugotovijo, da se marsikaj da spremeniti, skozi močno izkušnjo, postanejo aktivirani v lokalnem okolju in širše, kar dokazuje tudi naša prva skupina, s katero smo začeli delati na OŠ Gradec pet let nazaj – in je še vedno aktivna.

Drugi komentar pa je povezan s pristopom, ki ga (na društvu Lojtra večinoma) uporabljamo pri vključevanju in aktiviranju mladih, in sicer pustolovsko učenje ter učenje na prostem. Morda pri tem ne iščemo le odgovora na vprašanje, zakaj je to pomembno, ampak predvsem na vprašanje, kako to zagotoviti, torej kako zagotoviti, da mladi zares izkusijo moč, ki jo imajo, za spreminjanje svoje realnosti in kako to naredijo odgovorno. V prejšnjem odstavku je odgovor na to vprašanje kontinuirano delo z lokalnimi akterji, torej z osnovnimi šolami. V tem primeru pa je odgovor zagotovitev podpornih mehanizmov, kjer so mladi aktivni in tudi odgovorni državljani, z izdelanim odnosom do svojega (naravnega) okolja, kar pa zahteva prevetritev načinov dela z mladimi. Močno zagovarjamo predstavitev izobraževalnih aktivnosti v naravno okolje, po domače povedano, delavnice, izmenjave na svežem zraku, z vključevanjem elementov bližnjega okolja v sam proces – tako na primer delavnice, prek katerih spoznavamo lokalne akterje (delavnica s konji na sosednji kmetiji) kot tudi delavnice gozdne pedagogike ipd. Mladi namreč težko razmišljajo o aktivaciji, ki je trajnostna in sonaravna ter solidarna, če o tem vedno razmišljajo in delajo v zaprtih ter zamejenih prostorih. Če je mogoče, delamo vsaj v smeri delnega zagotavljanja možnosti, da se en del aktivnosti dogaja na prostem.

KAŽIPOT MLADINSKEGA DELA

Priznavanje in prepoznavanje pomena mladinskega dela ostajata pomembna izziva. Skupni evropski odgovor na nestabilne razmere v mladinskem delu je bonnski proces, ki nam ga v tej številki Mladja predstavlja Elke Führer iz Jugend für EUROPA.

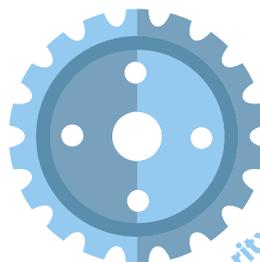
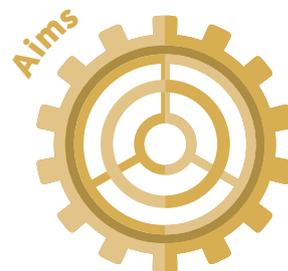
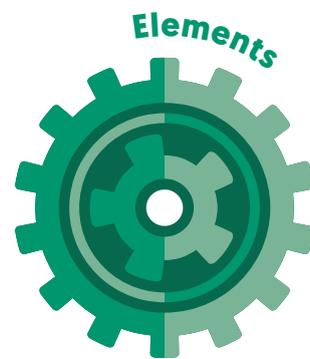
Izpod peresa Tine Kosi, direktorice Urada Republike Slovenije za mladino, si lahko preberete več o Strateškem načrtu za uresničevanje Evropske agende za mladinsko delo v Sloveniji.

Mateja Jecl pa nam predstavlja portal, kjer so zbrane evropske prakse mladinskih politik, Youth Wiki.

Elke Führer, JUGEND für Europa,
Nacionalna agencija Erasmus+:
Mladina, Evropska solidarnostna
enota in Erasmus+: Šport

* Vizualni material v članku je last
JUGEND für Europa

BONSKI PROCES PRIDOBIVA ZAGON

K

AJ JE BONSKI PROCES IN KAKŠNE SO NJEGOVE PREDNOSTI?

Mladinsko delo¹ se v Evropi trenutno sooča s številnimi izzivi. Poleg stalne naloge konceptualnega in kakovostnega razvoja ima mladinsko delo tudi sistemske izzive. Ti vključujejo pomanjkanje celovitega priznanja področja mladinskega dela ter pomanjkanje ustreznega in stabilnega financiranja na vseh ravneh ter v vseh evropskih državah. To je povezano z dejavniki, kot so pomanjkanje usposobljenih delavcev in delovni pogoji, ki jih je treba izboljšati. Bonski proces je skupni evropski odgovor na nestabilne razmere na področju mladinskega dela. Bonski proces se je začel decembra 2020 v okviru 3. Evropske konvencije o mladinskem delu (EYWC) kot proces izvajanja Evropske agende za mladinsko delo (EAMD)². Njegov cilj je krepitev in nadaljnji razvoj mladinskega dela po vsej Evropi – na vseh ravneh in predvsem s skupnimi močmi. To pomeni, da je bonski proces predvsem skupni proces vseh, ki imajo aktivno vlogo na področju mladinskega dela. Z drugimi besedami, to je proces celotne skupnosti praks mladinskega dela, ki se ukvarja z mladinskim delom.³

Vsebinsko EAMD so države članice EU oblikovale že v osnovni Resoluciji Sveta o Evropski agendi za mladinsko delo.⁴ Skupnost praks mladinskega dela je nato na konvenciji sprejela končno izjavo z naslovom Kažipot za prihodnost⁵. V njej se je zavzela za napredek na osmih področjih delo-

vanja in tako okrepila prizadevanja za prihodnost, v kateri bo mladinsko delo priznано, vidno, inovativno, trajnostno, povezano v mreže in dobro podprto. V skladu s to vizijo je mladinsko delo z visokokakovostnimi programi dostopno vsem mladim v vsej svoji raznolikosti. Poleg tega bo mladinsko delo družbeno priznано kot dragocen prispevek k demokratični, socialni, trajnostni in miroljubni Evropi. Toda kakšno dodano vrednost ima sodelovanje v bonskem procesu za posamezno aktivno osebo ali organizacijo?

Bonski proces lahko vašemu delu zagotovi politično spodbudo. V razpravah z lokalnimi nosilci odločanja, v vlogah za financiranje ali pri delu na področju odnosov z javnostmi lahko s sklicevanjem na bonski proces svoje delo umestite v vseevropski kontekst. Na ta način lahko bonski proces pripomore pri prizadevanju za nadaljnji razvoj mladinskega dela v vašem delovnem okolju. Če se na primer skupina mladih zavzame za vzpostavitev projekta v regiji, kjer je ponudba slaba, ali če mladinska organizacija zaprosi za specializiran ukrep za nadaljnji razvoj spretnosti in zmogljivosti na inovativnih področjih, kot so digitalno mladinsko delo, duševno zdravje in podobno, je lahko bonski proces idealno lobistično orodje.

Ponuja tudi številne priložnosti za izboljšanje kakovosti in mreženje. Za vnašanje evropskega zagona v lastno delo, izmenjavo idej, mreženje in čezmejno tematsko sodelovanje je mogoče izkoristiti širok nabor informacij, strokovnjakov in priložnosti za mreženje. Nenazadnje lahko s sodelovanjem v bonskem procesu povečate prepoznavnost

1 Izraz 'mladinsko delo' iz evropske strokovne razprave presega nemško razumevanje mladinskega dela, kot je opredeljeno v 11. členu SGB VIII. Nanaša se na širok spekter socialnih, kulturnih in izobraževalnih dejavnosti, ki jih izvajajo mladi, z mladimi in za mlade, kot jih je opredelilo nemško združenje Arbeitsgemeinschaft für Kinder- und Jugendhilfe (AGJ).

2 Evropska agenda za mladinsko delo (EAMD) je vseevropski strateški okvir za krepitev in nadaljnji razvoj mladinskega dela. Zasnovan je v strategijah Sveta Evrope in Evropske unije na področju mladinske politike ter se izvaja skozi več let trajajoči bonski proces.

3 Skupnost praks mladinskega dela se razume kot skupina različnih akterjev, ki jih povezuje skupen interes za reševanje problemov, razvijanje svojih sposobnosti in skupno učenje na podlagi izkušenj. Vključuje različne akterje od lokalne do evropske ravni, kot so izvajalci mladinskega dela s polnim delovnim časom, s krajšim delovnim časom in prostovoljci, strokovnjaki in poznavalci, različne javne in neodvisne organizacije za mladinsko delo, trenerji, raziskovalci, vzgojitelji, vodje področja mladinskega dela v mestih in občinah, nacionalne agencije za mladinske programe v EU in drugi organi financiranja, predstavniki mladih in mladi ter oblikovalci politik za mladinsko delo na vseh ravneh. Vsi ti akterji imajo različna pooblastila, vloge in zmogljivosti za nadaljnji razvoj mladinskega dela.

4 Glej Resolucijo Sveta in predstavnikov vlad držav članic, ki so se sestali v okviru Sveta, o okviru za oblikovanje Evropske agende za mladinsko delo (2020/C 415/01) [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/DE/TXT/HTML/?uri=CELEX:42020Y1201\(01\)&from=DE](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/DE/TXT/HTML/?uri=CELEX:42020Y1201(01)&from=DE) (z dne 4. 11. 2022).

5 Glej informativni list o končni izjavi v nemškem jeziku www.bonn-process.net/downloads/publications/43/619f7253803eda38cf7299f4b06bb91b/Factsheet%20-%20EYWC%202020%20-%20Final%20Declaration%20%28DE%29.pdf (z dne 4. 11. 2022) in besedilo končne izjave www.bonn-process.net/downloads/publications/2/89567f5ed19ce0dc9732a4415bc256fd/3rd%20EYWC_final%20Declaration.pdf (z dne 4. 11. 2022).

Foto: Bor Slana

mag. Tina Kosi,
direktorica Urada Republike
Slovenije za mladino

ZAKAJ JE AKTIVNA PARTICIPACIJA MLADIH TAKO POMEMBNA?

45

Mladi so pomemben del vsake družbe, zato je njihova aktivna participacija ključnega pomena za delovanje demokratičnih sistemov. Sodelovanje mladih omogoča bolj raznoliko predstavitev različnih perspektiv, kar vodi k bolj uravnoteženim politikam.

Sodelovanje mladih v družbenem (in tudi političnem) življenju prispeva k njihovi osebni rasti, razvoju različnih kompetenc, kot so komunikacijske in organizacijske veščine, vodstvene kompetence, reševanje konfliktov, prevzemanje odgovornosti ... Mladi lahko s svojo energijo prispevajo k spremembam v družbi, saj so nosilci novih prodornih idej. Posebno jih zanimajo teme, kot so okoljske spremembe, duševno zdravje, socialna neenakost, izobraževanje in bivanjska problematika ... Vse odločitve, ki jih danes sprejema politika, bodo imele najbolj daljnosežen vpliv prav na mlade, zato je ključnega pomena, da so mladi aktivni, da hodijo na volitve in

da ne razvijejo apatičnega odnosa do družbe v smislu, »saj se ne da nič spremeniti«. Da se! In mladi bodo tisti, ki bodo spreminjali družbo v prihodnje! Evropska strategija za mlade se kot ključen dokument osredotoča na izboljšanje priložnosti za razvoj mladih ter spodbuja aktivno vključevanje mladih v družbo (participacijo). Prav kakovostno mladinsko delo zagotavlja vključujoče, spodbudno psihosocialno okolje, kjer mladi lahko izrazijo svoje mnenje in ideje ter se počutijo upoštene in varne. Evropska agenda mladinskega dela zato poudarja potrebo po krepitvi kakovostnega mladinskega dela. Mladi skozi širitev svojih obzorij pridobivajo nova znanja in izkušnje ter zavračajo morebitne predsodke.

Strateški načrt Evropske agende za mladinsko delo zajema daljše obdobje, in sicer od 2023 do 2027/32. Njegov namen je postaviti vizijo, dolgoročne cilje in usmeritve ter strategije za doseganje teh ciljev. V Sloveniji v Strateškem načrtu za uresničevanje Evropske agende za mladinsko delo

zasledujemo dva krovna cilja: **spodbujanje in razvoj kakovosti v mladinskem delu ter prepoznavanje in priznavanje mladinskega dela.**

Pri prvem cilju si do leta 2027/32 želimo doseči več stvari. Mladinski sektor je izjemno raznolik, zato bomo najprej definirali poenoteno razumevanje kakovosti v mladinskem delu – torej, kaj so ključne predpostavke kakovostnega mladinskega dela. Ob tem bomo začrtali pozitivne učinke, ki jih proizvaja mladinsko delo. Na podlagi učinkov bodo vzpostavljeni kriteriji in standardi za izvajanje mladinskega dela, vzpostavili bomo poenoten način beleženja in spremljanja učinkov mladinskega dela. Te podatke potrebujemo, ko se pri najvišjih odločevalcih (na državni in lokalni ravni) borimo za sredstva za mladinski sektor. V teh časih je ključnega pomena, da so naša prizadevanja podprta s konkretnimi dokazi, dejstvi in tudi s številkami. Želimo si tudi, da bi mladi znali ozavestiti pridobljene kompetence, ki jih pridobijo skozi neformalno izobraževanje,

Mateja Jecl,
Movit

YOUTH WIKI

– VIR IN NAVDIH DOBRIH PRAKS MLADINSKIH POLITIK

Leto 2024 bo v znamenju evropskih volitev. Po petih letih bomo ponovno odšli na volišča in svoj glas oddali tistim predstavnikom za poslance in poslance Evropskega parlamenta, ki nas bodo s svojim programom najbolj prepričali. Pri tem je – tako kot pri lokalnih in nacionalnih volitvah – pomembno, da svoj glas izrazijo tudi mladi. In prav v času volitev se največkrat vzporedno razvijejo razprave o participaciji mladih in kako njihovo participacijo dodatno podpreti in spodbuditi. Pa ne le pri volitvah ali političnem udejstvovanju, temveč na vseh nivojih in v vseh sferah družbe.

Države Evropske unije imajo različne strategije in programe spodbujanja mladih k aktivni participaciji, ključno pa je, da države med seboj izmenjujejo dobre prakse in krepijo vzajemno učenje na področju javnih politik za mlade. A pri tem se srečujemo z različnimi izzivi, od tega, da je podatke težko pridobiti na enem (sistematično urejenem) mestu, do še večjega izziva verodostojnosti pridobljenih informacij. Podporo nam tu nudi Youth Wiki, evropska spletna enciklopedija na področju nacionalnih mladinskih politik, ki nam na enem mestu ponuja pregled nacionalnih struktur, politik in ukrepov, ki podpirajo mlade v posameznih evropskih državah, namenjena pa je oblikovalcem politik, odločevalcem, mladinskim organizacijam, raziskovalcem in drugim akterjem, ki delajo z in za mlade.

A Youth Wiki je več kot le to. Podatki, ki so na platformi zbrani v nacionalnih profilih držav, so vir za pripravo primerjalnih analiz in zemljevidov. Ti po-

nujajo preglede glavnih trendov in značilnosti posameznih področij mladinskih politik v državah članicah Evropske unije, med drugim tudi za področje participacije mladih. Pa bodimo konkretni – kako torej posamezne države Evropske unije nagovarjajo in spodbujajo participacijo mladih? Eden zanimivejših podatkov, ki nam ga ponudi Youth Wiki primerjalna analiza, je zagotovo ta, da bodo na tokratnih evropskih volitvah v Sloveniji lahko sodelovali vsi mladi, ki bodo do takrat dopolnili 18. let, kar pa ne velja za vse države Evropske unije. Medtem ko v večini držav starostna meja ostaja pri 18. letih, bodo v Grčiji na volitve lahko odšli že mladi ob dopolnjenem 17. letu, še leto dni mlajši (16. let) pa v Nemčiji, Avstriji, Belgiji in na Malti. Razpravo, ali znižati starostno mejo, vsake toliko odprejo tudi v Sloveniji, zato so podatki in analize, ki jih najdemo na platformi Youth Wiki, pomembni, saj dobimo pregled nad ukrepi v drugih državah, ti pa temeljijo na uradnih in preverjenih podatkih.

A participacija mladih ni le udeležba na volitvah. Mladi morajo imeti tudi svoja predstavniška telesa, da podajajo mnenja in priporočila o mladinskih vprašanih ter s svojo posvetovalno vlogo prispevajo k razpravi in opredelitvi mladinskih politik. Na nacionalni ravni so mladinski sveti pogosto krovne organizacije, ki zastopajo mladinska združenja, lokalne in regionalne mladinske svete, mladinske zveze in tudi posamezne mlade. Youth Wiki nam tu razkrije, da so v nekaterih državah ustanovitev, vloga in sestava mladinskega sveta opredeljeni z zakonom, drugje ne, v nekaterih državah so neposredno podrejeni pristojnemu ministrstvu, v nekaterih državah pa so vlogo mladinskih svetov prevzele nevladne organizacije. Kako so predstavniška telesa oblikovana in pripoznana je ključno tudi zaradi vprašanja financiranja iz javnih virov, ki je v posameznih državah različno urejeno. Kakšno je stanje v posamezni državi, kako pomembna je mladim participacija, kako jo dojemajo, kako aktivni so, katere ukrepe so države sprejele ... vse to so podatki, ki so na voljo na platformi Youth Wiki pod opisi posameznih držav ali v obliki primerjalnega zemljevida. Obstoječe primerjalne analize sicer poleg področja participacije zajemajo tudi prostovoljske aktivnosti, socialno vključenost, izobraževanje in usposabljanje, zaposlovanje in podjetništvo ter mladinsko delo. Naj nam bo Youth Wiki vir in navdih pri iskanju dobrih primerov mladinskih politik, ob katerih se lahko učimo in – ob upoštevanju naše realnosti – prenesemo tudi v naše okolje.

Youth Wiki je evropska spletna enciklopedija na področju nacionalnih mladinskih politik. Podatki so zbrani po posameznih državah članicah in razdeljeni na deset poglavij/področij: upravljanje mladinske politike, prostovoljske aktivnosti, zaposlovanje in podjetništvo, socialna vključenost, participacija, izobraževanje in usposabljanje, zdravje in dobro počutje, ustvarjalnost in kultura, mladi in svet ter mladinsko delo. Glavni vir informacij predstavljajo uradni nacionalni dokumenti. Poglavitni cilj spletne platforme je podpreti evropsko sodelovanje na področju mladine. Na platformi so na voljo posodobljene informacije o nacionalnih mladinskih politikah, ki so predstavljene na uporabniku prijazen način. Spletna stran:

<https://national-policies.eacea.ec.europa.eu/youthwiki>

IZ

BRUSLJA

Leto 2024 bodo zaznamovale junijske Volitve v Evropski parlament.

Na vprašanje, na kakšne načine mladi danes sodelujejo v demokraciji, je poskušala odgovoriti dr. Lana Pašič, strokovnjakinja za mladinske raziskave in politiko pri mladinskem partnerstvu med EU in Svetom Evrope v Bruslju.

O pomenu volitev sta za nas spregovorila Andrej Miholič, predstavnik za stike z javnostjo Pisarne Evropskega parlamenta v Sloveniji in Nika Podakar, magistrska študentka prava in aktivistka, ki mlade ozavešča o pomenu volilnega prava.

dr. Lana Pašić,
strokovnjakinja za mladinske
raziskave in politiko pri
mladinskem partnerstvu med
EU in Svetom Evrope v Bruslju

NOVI ČASI: KAJ VEMO O SODOBNIH OBLIKAH POLITIČNE PARTICIPACIJE MLADIH V EVROPI?

Na kakšne načine mladi danes sodelujejo v demokraciji? Volijo ali kandidirajo? Ali pa se prek sodelovanja v protestnih gibanjih ali bojkotih raje udeležujejo v samoiniciativni (do-it-ourselves oziroma DIO) politiki? Katera družbena in politična vprašanja jih zanimajo?

Vzorci in načini participacije mladih že od nekdaj zanimajo raziskovalce, oblikovalce politik in mladinske delavce, ki si želijo ugotoviti, kako doseči mlade in podpreti njihovo prispevanje k političnim, družbenim in gospodarskim ciljem.

Mladinsko partnerstvo ta vprašanja že od svojega začetka, zlasti pa od simpozija leta 2019, obravnava v sklopu svoje glavne študije [Meaningful youth political participation in Europe: concepts, patterns and policy implications](#), njene mladim dostopnejše različice [Insights into meaningful youth political participation](#) ter analitičnih člankov o [krčenju prostora za civilno družbo, spolu](#), digitalizaciji, [sodelovanju v podnebnih gibanjih](#), [mladinskem dialogu v EU](#) in [vplivu pandemije COVID-19 na mladinske prostore](#).

Konec leta 2021 smo v 38 državah¹ izvedli obsežno raziskavo, ki je vključevala 3220 mladih med 15. in 35. letom starosti, s katero smo želeli opredeliti interakcijo mladih v Evropi z njihovimi političnimi sistemi. Rezultat teh poizvedovanj je bila študija [New forms of political participation. Statistical survey](#).

¹ Albanija, Armenija, Avstrija, Azerbajdžan, Belgija, Bosna in Hercegovina, Bolgarija, Češka, Hrvaška, Danska, Estonija, Finska, Francija, Gruzija, Nemčija, Grčija, Madžarska, Italija, Irska, Latvija, Litva, Nizozemska, Severna Makedonija, Norveška, Poljska, Portugalska, Republika Moldavija, Romunija, Ruska federacija, Srbija, Slovaška, Slovenija, Španija, Švedska, Švica, Turčija, Združeno kraljestvo in Ukrajina.

Na osnovi naših prejšnjih raziskav in drugih študij na evropski ravni vemo, da mladi, ki se počutijo izključene iz prostora odločanja, in ki menijo, da njihovo gledišče ni upoštevano, v manjši meri sodelujejo v običajnih dejavnostih, kot so glasovanje, včlanjevanje v politične stranke in kandidiranje. Raziskava to potrjuje – **le 5 % mladih je včlanjenih v politične stranke**, 15 % se jih je že udeležilo javne razprave, 13 % jih je stopilo v stik s politikom ali javnim uslužbencem, 34 % pa jih je v zadnjih 12 mesecih volilo.²

Vemo pa tudi, da **mlade zanima veliko vprašanj in da se angažirajo na različne načine**, prek družbenih gibanj, bojkotov, kritičnega nakupovanja, protestov, peticij, oviranja ukrepov ali akcij, kot je flash mob. Njihova participacija se torej ne zmanjšuje, temveč spreminja. Rdeča nit celotne raziskave je dejstvo, da je participacija zelo odvisna od posameznikovih življenjskih okoliščin.

KATERI DEJAVNIKI SPODBUJAJO ANGAŽIRANOST MLADIH?

Motivacija mladih za angažiranje je odvisna od njihove starosti, kraja bivanja, spola, stopnje izobrazbe, socialno-ekonomskega in družinskega ozadja. Participacijo mladih poleg individualnih lastnosti spodbujajo tudi priložnosti za samozražanje, politično okolje, morebitne finančne in pravne omejitve participacije, pravice do zbiranja ter razpoložljivost (in varnost) fizičnih in virtualnih prostorov za participacijo. Raziskava se je osredotočala predvsem na individualne lastnosti mladih, saj so dejavniki okolja zajeti v [naših drugih raziskavah](#).

² Pri nizki odstotni vrednosti je treba upoštevati tudi starost vprašanih (15–35), saj v večini evropskih držav osebe, mlajše od 18 let, nimajo volilne pravice.

Rezultati niso presenetili – **bolj izobraženi mladi iz srednjega in višjega družbenega sloja se bistveno pogosteje ukvarjajo z družbenimi in političnimi vprašanji kot druge skupine.**

To še posebno velja za mlade moške, ki prihajajo iz starejših skupin (24–35 let).

Participacijo mladih je mogoče povezati tudi s stopnjami zaupanja v sodelovanje v političnem sistemu. Vsak četrti mladi (27 %) meni, da ni sposoben sodelovati pri političnih in družbenih vprašanjih. Udeleženci raziskave, ki živijo v urbanih okoljih z višjim življenjskim standardom, ki imajo višjo stopnjo izobrazbe, so zaposleni, katerih matere imajo višjo stopnjo izobrazbe in katerih starši so že sodelovali v družbenih in političnih organizacijah, bolj zaupajo v svojo sposobnost sodelovanja v primerjavi z drugimi skupinami.

KAKO MLADI OSTANEJO OBVEŠČENI?

Znanje je moč. Obravnava družbenih ali političnih vprašanj zahteva obveščenost o dogajanju v bližnjem okolju. Digitalni kanali so svetu ponudili nove načine izmenjave informacij in povezovanja. Mladi informacije o družbenih, političnih in gospodarskih temah večinoma pridobivajo prek digitalnih kanalov – 72 % mladih novice preverja na spletu, 65 % pa na družbenih medijih. Najbolj priljubljeni družbeni mediji za pridobivanje informacij so Instagram (44 %), YouTube (44 %) in Facebook (41 %), ki imajo izrazito vizualno komu-

nikacijo. V tem kontekstu postajajo vse pomembnejša vprašanja o medijski in informacijski pismenosti, preverjanju dejstev ter sposobnosti razlikovanja med pravimi in lažnimi novicami. Televizija, nekoč glavna platforma informiranja, je na tretjem mestu, pri čemer novice prek televizije prejema le 34 % mladih.

Kanali, prek katerih mladi pridobivajo aktualne informacije, se razlikujejo tudi glede na njihove okoliščine – na primer, vse nove kanale na splošno uporablja več mladih žensk kot moških, medtem ko mladi na podeželju do vseh virov novic na splošno dostopajo v manjši meri kot njihovi vrstniki v urbanih središčih (informacije s spleta pridobiva le 66 % mladih na podeželju v primerjavi z 78 % mladih v urbanih središčih).

PREDANOST CILJU – KAJ ZANIMA MLADE?

Mladi se praviloma posvečajo temam in gibanjem, ki jih zanimajo. Po podatkih iz raziskave jih najbolj pritegnejo **človekove pravice (79 %), telesno in duševno zdravje ter dobro počutje (78 %)**³, **dostopnost izobraževanja in učenja (77 %), zaposlovanje in delavske pravice (74 %) ter revščina in neenakost (73 %)**. Mlade ženske kažejo veliko zanimanje za pravice žensk in enakost spolov, medtem ko se mladi moški zanimajo za digitalizacijo. To kaže na določeno stopnjo polarizacije v smislu zanimanja za pravice in zagotavljanje podpore zanje.

Med jasnimi dejavniki spreminjanja vzorcev angažiranosti mladih je predanost cilju, politični stranki, organizaciji ali gibanju. Današnje sodelovanje mladih je bolj kratkoročno, brez včlanjevanja, osredotočeno na določeno vprašanje ter ciljno usmerjeno v doseganje takojšnjih rezultatov, pogosto v obliki ukrepov ali odzivov na ravni politik. Večina mladih si za različne cilje prizadeva ter z družbenimi in političnimi organizacijami sodeluje prek svojih družbenih krogov (priateljev in družine).

Medtem ko rezultati kažejo visoko stopnjo zanimanja mladih za družbena in politična vprašanja (70 %), **pa stopnja njihovega včlanjevanja v organizacije in gibanja ostaja okoli 10-%**. Razlika med zanimanjem in angažiranostjo na področju družbenih in političnih vprašanj je še posebno izrazita pri mladih ženskah, ki izkazujejo večjo stopnjo zanimanja za družbena in politična vprašanja, vendar pa imajo nižjo stopnjo participacije kot mladi moški. Izjema so študentska društva, v katerih mlade ženske predstavljajo 49 % udeležencev, in mladinske organizacije, kjer je mladih žensk 46 %, medtem ko so mladi moški močno prisotni v športnih društvih in političnih strankah. Trajanje participacije mladih je pogosto omejeno na 12 mesecev.

PODPORA POLITIČNE PARTICIPACIJE MLADIH V PRIHODNOSTI

Rezultati raziskave nas opominjajo, da za spodbujanje pomembne participacije mladih v Evropi te ne moremo obravnavati samostojno, saj je močno povezana z življenjskimi okoliščinami mladih.

Trenutno le **28 % mladih (vsak četrti) verjame, da imajo v političnem sistemu vpliv**. Mladi, ki preživijo več časa v šoli in prihajajo iz višjega socialno-ekonomskega sloja ter katerih starši se pogosto udeležujejo dejavnosti, povezanih z družbenimi in političnimi vprašanji, pogosteje kot druge skupine menijo, da lahko odločajo o družbenih in političnih vprašanjih.

Izziv za Evropo, zlasti pred evropskimi volitvami leta 2024, je zagotoviti, da bo preostalih 72 % mladih začutilo, da imajo tudi oni besedo pri oblikovanju svoje prihodnosti, in se zavedalo konkretnih korakov, ki jih lahko sprejmejo za uresničitev tega cilja.

*Za več podrobnosti o trendih participacije mladih preberite študijo mladinskega partnerstva o novih oblikah politične participacije mladih:

<https://ow.ly/k0N950P7jVR>

³ Pomembno je omeniti, da je bila raziskava izvedena v času pandemije COVID-19, ko so bili telesno in duševno zdravje ter dobro počutje prioriteta na svetovni ravni. Rezultati raziskave kažejo, da se je ta skrb prenesla tudi na mlade.

Andrej Miholič,
predstavnik za stike z javnostjo
Pisarne Evropskega parlamenta
v Sloveniji

AKTIVIRAJ SE, NE PREPUŠČAJ DRUGIM ODLOČITVE O SVOJI PRIHODNOSTI!

V Evropskem parlamentu smo si spodbujanje aktivnega državljanstva med mladimi zadali za ključno nalogo, saj vemo, da je od tega odvisna prihodnost evropske demokracije.

Razprave o politični participaciji mladih se pogosto zavrtijo okrog dileme, podobne tisti o kuri in jajcu: ali so za njen manko krivi mladi ali politične stranke? Ali so torej mladi tisti, ki jih politika in družbeno dogajanje zunaj njihovih ozkih interesnih krogov ne gane in ne zanima, ali je problem njihove neudeležbe na volitvah in pri drugih oblikah političnega udejstvovanja posledica tega, da stranke ne znajo ali nočejo nagovoriti tem in izzivov, ki so mladim blizu?

V resnici je 'krivda' deljena. Začarani krog politične apatije mladih na eni strani poganja njihov občutek, da politika ne ponuja odgovorov na njihova vprašanja in želje, zaradi česar se bolj kot druge družbene skupine odločajo za neudejstvovanje v političnem življenju, na drugi strani pa prepričanje politike, da mladi zaradi svoje pasivnosti niso ciljna skupina, ki ji je vredno namenjati pozornost, saj »od njih tako ali tako ne bo glasov«, zaradi česar se raje posvečajo starejšim, aktivnejšim generacijam.

Ključno vprašanje je torej, kdo bo prekinil ta začaran krog oziroma – kdo bi ga moral? So to politične stranke in kandidati, ki naj se aktivno usmerijo v dolgoročne, strateške cilje, ki bodo naslavljali dejanske aspiracije prihajajočih volivcev? Ali so to mladi, ki naj z množično in kontinuirano udeležbo na volitvah prisilijo stranke k temu, da jih začnejo prepoznavati in upoštevati kot

pomembne politične akterje? Eni in drugi. Mladi morajo z angažiranim pristopom jasno pokazati odločevalcem, kakšne prihodnosti si želijo, ti pa morajo poskrbeti, da se bodo njihove želje prelile v konkretne ukrepe.

AKTIVNI SNOVALCI SVOJE USODE

Tragično dejstvo je, da družbena apatija vodi v razkroj demokracije, od tam pa je le še korak do totalitarizma. Ta trend je danes mogoče opaziti marsikje na zahodu, tudi v državi, ki si je še do nedavnega ponosno pripenjala na prsi naziv prve med demokracijami.

Zato je, če želimo, da prihajajoče generacije živijo v družbi, ki jo bodo dejavno sooblikovale, nujno, da v njih spodbudimo aktivne državljane, ki bodo sposobni kritično presojati svet okoli sebe, razumeti ključne skupne izzive in skozi dialog iskati konsenzualne rešitve zanje. Takšne, ki jim ne bo vseeno, kako živijo ljudje okoli njih in bodo sposobni razumeti, da skupaj zmoremo več in bolje kot vsak zase. Takšne, ki bodo razumeli, da je politika v svojem bistvu upravljanje skupnega, dialog in vključevanje pa poroka za maksimizacijo koristi za vse.

Aktivno državljanstvo je vseživljenjski proces, ki usodno definira naš odnos do družbe, v kateri živimo. Zato je pomembno, da njegov razvoj spodbujamo že v zgodnjih letih, za kar smo odgovorni vsi: starši, vzgojne ustanove, mediji, vrstniki ... in seveda tudi politiki s svojim zgledom. V Evropskem parlamentu se tega zavedamo, zato smo si delo z mladimi zastavili kot ključni izziv našega dialoga z javnostjo. Mlade želimo seznaniti s svojim delom in jih obenem spodbujati, da si ustvarijo stališča glede ključnih izzivov evropske sedanosti in prihodnosti ter z njimi skozi dialog seznanjajo tudi odločevalce.

POVEJ, KAKŠNE EVROPE SI ŽELIŠ

Da bi mladi lahko soočevali o prihodnosti Evrope, morajo seveda najprej spoznati ustroj in delovanje Unije. Prav temu je namenjeno naše **multimedijско središče Doživi Evropo** v Hiši EU na Dunajski cesti 20 v Ljubljani, kjer lahko vsak delavnik med 9. in 18. uro na naših interaktivnih postajah obiskovalci odkrivajo EU in njene vplive na naš vsakdan. Prijazno osebje z veseljem odgovarja na vsa vprašanja, za organizirane skupine pa ponujamo tudi predavanja in delavnice o EU, prilagojene različnim starostnim skupinam, najsi gre za predšolske otroke, osnovnošolce, dijake, študente ali odrasle. Za podrobnosti in rezervacije nas lahko vedno kontaktirate na info@hisaeu.si ali na številki 01 252 88 43. Veseli bomo vašega obiska.

Eden izmed naših paradnih projektov za mlade je izobraževalni program **Šola ambasadorka Evropskega parlamenta**, ki v letošnjem šolskem letu vstopa že v svojo osmo sezono. Namenjen je srednjim šolam in dijaškim domovom ter hkrati poteka v vseh državah članicah. V Sloveniji je program, v okviru katerega skupine dijakov in mentorjev spoznavajo EU, obenem pa pridobljeno znanje na različne inovativne načine prenašajo tudi na svoje vrstnike in lokalno okolje, iz leta v leto bolj uspešen, v šolskem letu 2023/24 pa v njem sodeluje že polovica vseh srednjih šol in dijaških domov.

V okviru programa dijake, ki bodo v kratkem pridobili pravico voliti in kandidirati na volitvah, povezujemo z odločevalci, v prvi vrsti evropskimi poslanci, s katerimi lahko neposredno izmenjujejo stališča in poglede na ključna področja evropskih politik, delovanje EU in vizijo evropske prihodnosti. Poleg tega šole, ki so se v posameznem šolskem letu najbolje odrezale, osvojijo udeležbo na **simulaciji Evropskega parlamenta Evrošola v Strasbourgu**, kjer dijaki skupaj z vrstniki iz vse Evrope za en dan stopijo v čevlje evropskih poslancev in iščejo odgovore na skupne izzive.

A to je le del naših prizadevanj za družbeno aktivacijo mladih. Zanje pripravljamo specializirane komunikacijske kampanje na družbenih omrežjih, sodelujemo s številnimi mladinskimi organizacijami pri vključevanju evropskih tem v njihove aktivnosti, mlade smo aktivno vključili v konferenco o prihodnosti Evrope, na kateri so državljani pripravili in politikom na različnih ravneh odločanja predstavili sveženj predlogov za reformo Unije, zanje redno pripravljamo razprave o pomembnih evropskih temah v Hiši EU v Ljubljani, mladi iz vse Evrope se vsake dve leti (nazadnje prav junija letos) množično udeležujejo mladinskega projekta EYE v Evropskem parlamentu v Strasbourgu, kjer se družijo, razpravljajo in soustvarjajo vizijo prihodnosti EU v skladu s svojimi interesi ...

UPORABI SVOJ GLAS NA EVROPSKIH VOLITVAH 2024

Aktivno državljanstvo je seveda proces, ki se nikoli ne ustavi in ni zamejen z mandati, toda najbolj konkretni in vidni 'praznik' demokracije so volitve. Evropejci vsakih pet let izbiramo evropske poslance in poslanke, ki v naslednjem mandatu določajo smernice in konkretne korake razvoja Evropske unije. Zato je ključno, da se volitev udeležimo in s premišljeno izbiro povemo, kakšne Evrope si želimo in kdo naj nas v njej zastopa. Če tega ne storimo, prepuščamo drugim, da to odločitev sprejmejo namesto nas, pri čemer se mora vsak sam vprašati, ali si s svojimi aktivnejšimi sodržavljani dejansko deli interese.

Evropski parlament je z namenom spodbujanja volilne udeležbe že takoj po prejšnjih volitvah leta 2019 zagnal **skupnost skupajsmo.eu** z namenom povežovanja Evropejcev, ki si želimo aktivno soustvarjati družbo, v kateri živimo. Z registracijo na istoimenski spletni platformi se ji lahko pridruži vsakdo, ki ga zanimajo evropske teme, ki si želi izmenjevati poglede na ključne izzive naše sedanjosti ter prihodnosti in ki si želi prispevati k aktivaciji širše družbe. Kampanja skupajsmo.eu ni namenjena podpori kateri koli stranki ali kandidatu, njen ključni namen je ozaveščati državljane o EU in njenem delovanju ter jih spodbuditi, da na volitvah oddajo svoj glas za Evropo, kakršno si želijo. Za koga bodo oziroma bomo glasovali, je odločitev vsakega od nas.

Če tudi vam ni vseeno, bomo izjemno veseli vaše pomoči. Vpišite se na naši platformi in nam pomagajte spodbuditi svoje prijatelje, sorodnike, znance in druge, naj na naslednjih **evropskih volitvah 9. junija 2024** oddajo svoj glas. Ste večji v komuniciranju prek družbenih omrežij, radi organizirate razprave o pomembnih temah oziroma sodelujete v njih, imate idejo, kako spraviti sodržavljane na volitve, potrebujete promocijski material za volitve, ki bi ga radi razdelili članom in partnerjem mladinske organizacije, ki ji pripadate ...? Pridružite se nam, z veseljem vam bomo pomagali z našimi konferenčnimi prostori, nasveti, usposabljanji, komunikacijskimi kanali in še čim. Predvsem pa – 9. junija pojdite volit in tako poskrbite, da bo politika slišala glas mladih in da ga bo primorana tudi upoštevati. Boljša prihodnost je odgovornost vseh, tudi vas. Več kot nas voli, trdnejša je naša demokracija.

Pridruži se nam, veseli bomo tvoje družbe, idej, stališč in energije.

[Samo skupajsmo.eu!](https://www.skupajsmo.eu)

AKTIVNO
DRŽAVLJANSTVO
JE VSEŽIVLJENJSKI
PROCES, KI USODNO
DEFINIRA NAŠ ODNOS
DO DRUŽBE, V KATERI
ŽIVIMO, ZATO 9. JUNIJA
POJDITE VOLIT IN
TAKO POSKRbite, DA
BO POLITIKA SLIŠALA
GLAS MLADIH IN GA
BO PRIMORANA TUDI
UPOŠTEVATI.

Nika Podakar,
magistrska študentka
prava in aktivistka, ki
mlade ozavešča o pomenu
volilnega prava

VSAK GLAS – TUDI TVOJ – ŠTEJE, TUDI PRI VOLITVAH V EVROPSKI PARLAMENT

Biti mlad v sodobni družbi je svojevrsten privilegij pa tudi svojevrsten križ. V času, ko se starostna doba podaljšuje, je tudi doba pred stanjem odraslosti vse daljša. Razdelitev življenjske poti na tri dobe – otroštvo, odraslost in starost – danes ne ustreza več. Predvsem tisto nenavadno obdobje med otroštvom in odraslo dobo postaja vse daljše in vse bolj zapleteno. Naj izpostavim le en paradoks, s katerim se soočam večkrat mesečno – imam volilno pravico, sodelujem pri odločanju, a vendar mi mama ob 21. uri napiše sporočilo, kdaj pridem domov in ali želim večerjati. Del družbe me že obravnava kot polnovredno odraslo članico s svojimi stališči, idejami, vrednotami in odgovornostjo, medtem ko sem za druge še vedno tisti nebogljivi otrok, ki potrebuje malček nadzora ter veliko usmeritev.

Takšnega vzorca ne moremo spremeniti v eni sami noči, lahko pa se vprašamo, kako bomo mladi aktivno prispevali k družbeni ureditvi, v kateri bomo obravnavani in razumljeni kot enakopravni deležniki. Eden izmed načinov, kako lahko to dosežemo, je z aktivno udeležbo v političnih procesih. Na odločevalce lahko naslavljamo po bude in peticije, začnemo civilne iniciative, posežemo celo po zakonski in referendumski iniciativi ali pa sodelujemo na volitvah – tako, da glasujemo, in morda celo tako, da kandidiramo. Volitve, ki so nam trenutno časovno najbližje, so volitve v Evropski parlament, ki bodo potekale junija 2024 (v Sloveniji 9. junija). Na teh imamo možnost glasovati ali kandidirati tudi mladi.

Volitve poslancev v Evropski parlament pritegnejo najmanj pozornosti splošne javnosti, kar se odraža tudi v

nizki udeležbi. Večina naključnih mimoidočih vam bo znala naštetati vsaj enega poslanca in župana, verjetno pa bodo imeli precej večje težave pri naštevanju slovenskih poslancev v Evropskem parlamentu. Volilna udeležba na evropskih volitvah v Sloveniji znaša med 25 in 30 %, medtem ko se je lanskoletnih državnoborskih volitev udeležilo skoraj 71 % volilnih upravičencev. Tudi evropskih volitev se udeležujejo pretežno starejši volivci – leta 2019 je bila skoraj polovica volivcev, ki so glasovali, starejša od 60 let, medtem ko je bilo zgolj 10 % tistih, ki so oddali svoj glas, starih med 18 in 30 let.

Evropski parlament je edini organ v Evropski uniji, na katerega sestavo lahko volivci vplivajo neposredno. Povedano preprosteje, volivci sami določajo, kdo jih bo zastopal v Evropskem parlamentu. Zato je še posebno pomembno, da glasujemo za kandidata, katerega pogledi so najbližje našim. Volilni sistem za volitve poslancev v Evropski parlament nam omogoča prav to, saj ne glasujemo le za listo kandidatov, ampak lahko glasujemo celo za posameznega kandidata iz posamezne liste. Svojemu kandidatu lahko namreč podelimo preferenčni glas. Na zadnjih volitvah v Evropski parlament, ki so potekale leta 2019, je več kot tri četrtine volivcev svoj glas oddalo v obliki preferenčnega glasu. To pomeni, da se slovenski volivci zavedajo pomena preferenčnega glasu ter si želijo glasovati za posameznega kandidata in ne zgolj za listo kandidatov.

Potencial za izboljšanje volilne udeležbe nedvomno obstaja, najti moramo le način, kako nagovoriti volivce k mobilizaciji in oddaji svojega glasu. Pri tem imamo mladi zaradi razvejane socialne mreže, življenjske energije, nagnjenosti k inovacijam in sposobnosti za prilagajanje, veččin uporabe socialnih omrežij in podobnega lahko velik vpliv. Vsa orodja imamo na voljo, preostane nam le motiviran in usklajen pristop k aktivaciji volilnega telesa. Seveda je pri tem ključno sodelovanje medijev in drugih oblikovalcev javnega mnenja kot tudi političnih strank in sodelujočih kandidatov. Pri tem lahko pomaga prav vsak. Ozaveščamo in informiramo lahko svoje prijatelje, družinske člane ali sosede. Pri tem jim ni treba svetovati, koga naj volijo, temveč zgolj pojasniti, zakaj se je v nedeljo, 9. junija, treba odpraviti na volišče in oddati svoj glas.

Državljanom moramo približati delovanje evropskih institucij in jih seznaniti s pomembno vlogo Slovenije v Evropi. Za številne mlade je življenje v Evropski uniji stalnica, saj se časa pred vstopom Slovenije v to zvezo sploh ne spominjajo. To pomeni, da smo mladi privajeni na Evropsko unijo kot institucijo, njen način delovanja in programe, ki jih ponuja, ter hkrati dobro integrirani v evropske procese. Ker razumemo in celo čutimo Evropo ter njene vrednote, smo tudi njeni najboljši glasniki. Naša naloga je to razumevanje prenesti širši javnosti. Volilna udeležba se bo dvignila in ostala visoka, če bodo volivci razumeli pomen in namen volitev ter, v primeru teh volitev, tudi pomen in namen preferenčnega glasovanja. Volivci se bodo bolj zanimali za volitve, če bodo kandidati izbirali teme, ki so jim blizu, če bodo čutili, da bo glasovanje na volitvah vplivalo na njihovo sedanost in prihodnost, pa tudi, če bodo volitve bolj kompetitivne. Pri volitvah v Evropski parlament imamo volivci največjo možnost vpliva na to, kateri kandidat bo postal poslanec in nas zastopal v Evropskem parlamentu. To pomeni, da glas posameznega volivca še kako prispeva h končni izvolitvi kandidata. Na evropskih volitvah čisto zares šteje prav vsak glas – tudi tvoj, tudi če si mlad.

IN THIS ISSUE YOU CAN READ

V ŽARIŠČU

Young people are always been at the forefront of our efforts. This issue of Youth brings to the forefront active participation of young people. The theoretical framework of participation has been developed by Professor of Sociology Airi-Alina Allaste and Associate Professor of Youth Work Tanja Dibou from Tallinn University.

Snežana Bačlija Knoch and Susie Nicodemi from the European Solidarity Corps Resource Centre introduce you to solidarity.

We reflect on the umbrella document, the EU Youth Strategy 2019-2027, together with the European Commission Representation in the Republic of Slovenia. Our reflections are followed up by Meelika Hirno and Corina Pirvulescu from SALTO Participation & Information.

To complement the theory, Meelika Hirno offers some guidelines on how to make sure that the decision-making power is truly shared with young people.

In an interview we reflect on participation and new forms of participation with Eva Kotnik, the current President of the Slovenian Youth Council, and ChatGPT.

POGLED NAZAJ

Being one of the cornerstones of youth work, participation has a long history. Janez Škulj, the founder of Movit, reflects on the Erasmus+ and European Solidarity Corps programmes in the second millennium, while Ass. Prof. Andrej Kirbiš from the Faculty of Arts, University of Maribor, analyses the political participation of Slovenian youth over the last three decades.

IZ NAŠIH PROGRAMOV

Erasmus+: Youth and the European Solidarity Corps are tools for delivering the EU Youth Strategy. Get inspired to design your own projects by taking a look at some of the best projects that have done impressive work on participation or by reconsidering to the ideas that the Movit pool trainers have on how to involve and mobilise young people in your processes. Moreover, you can contribute to youth activation by informing young people about different opportunities through Eurodesk info service.

KAŽIPOT MLADINSKEGA DELA

Recognising and acknowledging the importance of youth work remains an important challenge. In this issue of Youth, Elke Führer from JUGEND für Europa presents the Bonn Process, a common European response to the unstable situation in youth work. Tina Kosi, Director of the Slovenian Youth Office, elaborates on the Strategic Plan for the Implementation of the European Agenda for Youth Work in Slovenia, while Mateja Jecl introduces you to Youth Wiki, a portal that brings together European youth policy practices.

IZ BRUSLJA

2024 will be marked by the European Parliament election in June. Dr Lana Pašič, Youth Research and Policy Expert at the EU-Council of Europe Youth Partnership in Brussels, seeks to answer the question of how young people participate in democracy today.

Andrej Miholič, Spokesperson of the European Parliament Office in Slovenia, and Nika Podakar, a Master's student in Law and a young voting activist, share their views on the importance of elections.

Movit izvaja naloge nacionalne agencije v programih Evropske unije (EU) na področju mladine od maja 1999, ko je Slovenija vstopila v program Mladi za Evropo III, ki se je nadaljeval s programom Mladina (2000–2006), programom Mladi v akciji (2007–2013) ter Erasmus+: Mladi v akciji (2014–2020), leta 2018 pa je v upravljanje dobil tudi novi program Evropska solidarnostna enota. V novem programskem obdobju 2021–2027 Movit nadaljuje z upravljanjem s programoma Evropska solidarnostna enota in Erasmus+: Mladina.

V tej vlogi Movit upravlja decentralizirana sredstva proračuna EU in omogoča pridobitev podpore za različne oblike učnih mobilnosti v mladinskem delu, istočasno pa izvaja aktivnosti za splošni razvoj mladinskega dela in neformalnega učenja, še posebej pa tiste, ki s svojo obliko in vsebino prispevajo h krepitvi evropskega sodelovanja na področju mladine. Program Evropska solidarnostna enota je ta področja razširil še na druga področja in akterje, kot so organizacije, institucije in podjetja, ki izvajajo solidarnostne aktivnosti, z namenom krepitve družbene kohezije, solidarnosti, demokracije in državljanstva v Evropi.

Poleg vloge nacionalne agencije Movit izvaja tudi dejavnost Eurodesk, brezplačnega infoservisa Evropske komisije, ki nudi evropske informacije za mlade. Namenjen je tako mladim samim kot tudi tistim, ki se pri svojem vsakdanjem delu srečujejo z mladimi in njihovimi vprašanji – svetovalcem, učiteljem, mladinskim delavcem, informatorjem in drugim. Po pomoč pri iskanju informacij se lahko tako vedno obrnete na Eurodesk Slovenija ali katerega izmed regionalnih partnerjev v mreži Eurodesk.

Od leta 2002 v okviru Movita deluje tudi podporni center SALTO za Jugovzhodno Evropo, ki z organizacijo usposabljanj, kontaktnih seminarjev in številnimi drugimi ukrepi, orodji in viri spodbuja in podpira sodelovanje s partnerji iz držav Zahodnega Balkana v okviru programov Erasmus+: Mladina in Evropska solidarnostna enota. V sodelovanju s pomembnimi akterji in ob pomoči bazena trenerjev, akrediterjev in regionalnih kontaktnih točk programa prispeva tudi k razvoju mladinskega dela in mladinske politike v regiji.

MOVIT has been the National Agency for EU programmes in the field of youth since May 1999 when Slovenia joined the EU's Youth for Europe III Programme, which was succeeded by the Youth Programme (2000–2006), the Youth in Action Programme (2007–2013) and Erasmus: Youth in Action (2014–2020). In 2018, Movit also became the National Agency for the newly established European Solidarity Corps Programme. In the current programming period (2021–2027), MOVIT continues to manage the European Solidarity Corps and Erasmus+: Youth Programmes.

In this role, MOVIT manages decentralised EU budget funds and enables support for different forms of learning mobility activities in youth work, as well as performing activities for the general development of youth work and non-formal education, with special stress on activities contributing with their form or content to the strengthening of European cooperation in the field of youth. The European Solidarity Corps Programme expanded these fields to other spheres and actors, such as organisations, institutions and employers organising solidarity activities, aiming to enhance cohesion, solidarity, democracy and citizenship in Europe.

Along with its National Agency role, MOVIT also serves as an office of Eurodesk, the European Commission's free-of-charge info service offering EU-related information to young people. It was established both for young people and for those who encounter young people and their questions as part of their regular work—school counsellors, teachers, youth workers, information providers and others. When you need help in finding information, you can always turn to your national or regional Eurodesk partner for help.

In 2002, MOVIT also took over as the SALTO South East Europe Resource Centre, promoting cooperation with countries of the Western Balkans within the Erasmus+ Programme in the field of youth and the European Solidarity Corps through training and partner-finding activities and various other support measures, tools and resources. It aims to contribute to youth work and youth policy development in the Western Balkan region, in collaboration with relevant stakeholders and with the help of pools of trainers and accreditors as well as Contact Points located in Erasmus+ partner countries in the region.

MOVIT

NACIONALNA AGENCIJA
PROGRAMOV ERASMUS+: MLADINA
IN EVROPSKA SOLIDARNOSTNA ENOTA
DUNAJSKA CESTA 5
1000 LJUBLJANA

TEL: 01/430 47 47

SPLET: WWW.MOVIT.SI

E-POŠTA: INFO@MOVIT.SI

Publikacija je financirana s strani Evropske komisije in Urada RS za mladino. Vsebina publikacije odraža izključno stališča avtorjev. Nacionalna agencija ter Evropska komisija nista odgovorni za kakršno koli uporabo informacij, ki jih publikacija vsebuje.

**EVROPSKA
SOLIDARNOSTNA
ENOTA**

Erasmus+
Bogati življenja, širi obzorja.

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA VZGOJO IN IZOBRAŽEVANJE
URAD RS ZA MLADINO